

НА СЛІДІ

ЖУРНАЛ ПЛАСТОВОГО ЮНАЦТВА

Ч. 1.

ЛИПЕНЬ 1947.

Р. І.

* * *

В тридцятиліття Українського Пласту, далеко від Рідної Землі, де він почався й розвинувся, але ж завжди для цього самого українського пластового братства — появляється оце знову юнацький часопис «На сліді».

Він вже виходив колись — в недавньому минулому нашому — цей часопис. Був другом, був провідником західноукраїнського юнацтва в ці найтяжчі роки, коли треба було скинути однострій, сховати пластові прапори й відзнаки і пластову ідею зберігати — тільки глибоко в серцях.

Сьогодні «На сліді» виходить знову, видаваний тією ж пластовою громадою, що й колись у Рідному Краю, для нового пластового покоління, що росте й гуртується нині під українськими пластовими прапорами в чужих країнах, серед чужих людей.

Хочемо ж знову стати «На сліді» одним спільним пластовим гуртом. Хочемо вести Вас, юнаки і юначки по через далекі країни й моря чужини — завжди і знову на плеса, низи й верхів'я Батьківщини незабутньої нашої. Не відриваючися від сьогочасности, хочемо зберегти живою історію Рідного Краю, світлу традицію боротьби і змагань України, щоб у дружньому братерстві міжнародного скавтіngu почувати себе рівноправними членами великої свободоловної сім'ї народів.

Чужими шляхами мандруючи сьогодні, красу чужинних гір й озер, сіл і міст споглядаючи — хочемо теж пригадувати Вам безупину рідні шляхи — наші гори й долини, наші незабутні прекрасні села й міста.

І ще як колись — при пластовій ватрі — прагнемо з'єднуватися з Вами спільними хвилинами радості, сміху й розваги.

Ми впевнені, що нашої дружби, молодого товариство, — не знівечить ні час, ні події. Куди б не кинула нас доля, ми знайдемо себе, об'єднаємося знову в пластовому гурті, не забуваючи й на мить світлої мети, що перед нами.

Казка вогню

Як втихне суєтність дня — і в кожен закуток вливається, неначе повинь, сумерк вечору, в своїй домівці — на вогнищі самотного пластуна розпалюю вогонь.

Так, як колись жерці моїх предків розпалювали вогонь на олтарях бога сонця в священних таях...

Так, як колись моя прамати розпалювала вогонь на вогнищі роду...

Так, як нині тен-далеко з чужих країн мої брати-скавти розпалюють вогонь у своєму таборі на якійсь лісовій галяві, чи гірській полонині, або у своїй домівці...

Колись для моїх предків вогонь був символом могутньої незбагнутої, таємної сили природи, ради якої той символ треба славити й шанувати.

Колись вогнище роду було символом тієї сили, що людям різної вдачі накидувала одне змагання, одну працю, що зв'язувала тих людей в один гурт — рід, що витворила згодом з того гурту плем'я, а потому й націю.

Нині — для скавта пластове вогнище символом пластової ідеї, що вказує шлях до пізнання й розуміння буйної могутньої життєвої сили — природи. Нині для нього — воно символом повороту до неї.

А для мене — українського скавта — пластове вогнище ще й символом тієї любови, що наче полум'ям сьогодні прояснює та сталить наші душі.

І тому, як тільки надходить ніч, наче важка темрява неволі, я — щоб прогнати від себе трудні невольничі думи, розпалюю вогонь на своєму вогнищі самотнього пластуна.

Вогонь розгоряється, я сиджу, вдивляюся в нього та мрію, що й ви, мої друзі, сидите отак при пластових вогнищах, що палахкотить, розприскується весело, що наливає жаром ваші об-

личчя, що в'яже вас незримими нитками в одну — рідну довіку — громаду, що вливає у ваші — може втомлені буденщиною серця — нові сили, нове завзяття. І ви, наче відроджені сидите, — перевірюєте пройдене та обмірковуєте нові, сміливі пляни про завтра...

Так мрію, а тимчасом вогонь розгорівся, знімається буйним полум'ям та запалює уяву.

І звивається мені, що не єдиний я тільки сиджу ось тут, коло вогнища. — Сидять ще пластуни — і ми гуторимо разом. Оповідімо собі те, що вогнем сповнило вщерть наші серця і намагається, неначе пожежа, поширитися на серця мільйонів. Говоримо, хоч нікого немає, хоч лише вогонь палахкотить голосно і виводить у темряві казку тіней і снів. І здається, що оті ще непрогнані тіні чорними смугами вриваються в серце...

...Пригадуємо недавні дні «проби та міри». Радісні та сумні хвилини!.. І щось ніби сум за тими соняшними днями, за несповненими сподіваннями відбивається в нашій розмові.

А вогонь розгоряється раптом весело, прогонює тіні, неначе сміється. Він давно забув хвилини, що минули. Горить, живе завжди новими хвилинами. Стане ж сумувати за минулим, то й сам погасне!

...Оповідімо один одному, як із кожним днем хтось все більше насильно, все безоглядніше намагається впрягти наші душі в ярма невидимі. Як із серцець дитячих злочинна рука виринає все рідне, найсвятіше.

А вогонь горить, неначе глузує!.. — Зтасити його в одному місці, підійметься в другому... Розкинути — залишаться іскри, ще й пожежа загориться...

...Пригадуємо, скільки молоді покинутої, лишеної в темряві. І їх мусимо

визволити з безпросвіття, і в їх серцях запалити іскру, що ледве тліє і дати їм жити тим життям, яким живемо й самі.

А вогонь розгоряється по цілому вогнищі, повенно котиться.

— Гей! — палахкотить — усе запалити, все залити полум'ям, нічого не залишити!

...І вливається сила й віра в наші серця. Підемо самі, хоч молоді, недосвідні, але з любов'ю й завзяттям — «будувати замки з піску», «воювати, — будувати міста» та «городити городи», наче ті найменші Ізраїля. При вогнищах запалимо смолоскипи і підемо в темряву, як молоді провідники молодих громад!

А вогонь горить... Сам жар! Саме полум'я!

Я сам один при вогнищі. Нема нікого!.. І здається мені, що друзі, які ось тут перед хвилиною сиділи, нечуточно повставали й пішли готуватися...

На вогнищі витасає... І ще заки запалити катанець і відійти, встаю й дивлюся крізь вікно у темряву.

Чи не видно вогнів?..

Здається видно! Горять де-де, наче вогні верховинців, що бережуть ночами своєї праці... Душа сповнюється вірою — і я пластун-сторож, мов колись вартовий запорожців, перекликаючися, кличу в темряву:

Паліть вогні! Паліть вогні! Щоб ясно стало як в день, щоб ми не заспали!.. Паліть вогні!

В даліні розгоряються вогні — й у відповідь чую: **Вартуй!..**

(Із збірки «Дорога», Львів, 1929)

* * *

Молоді ми...

(Переспів)

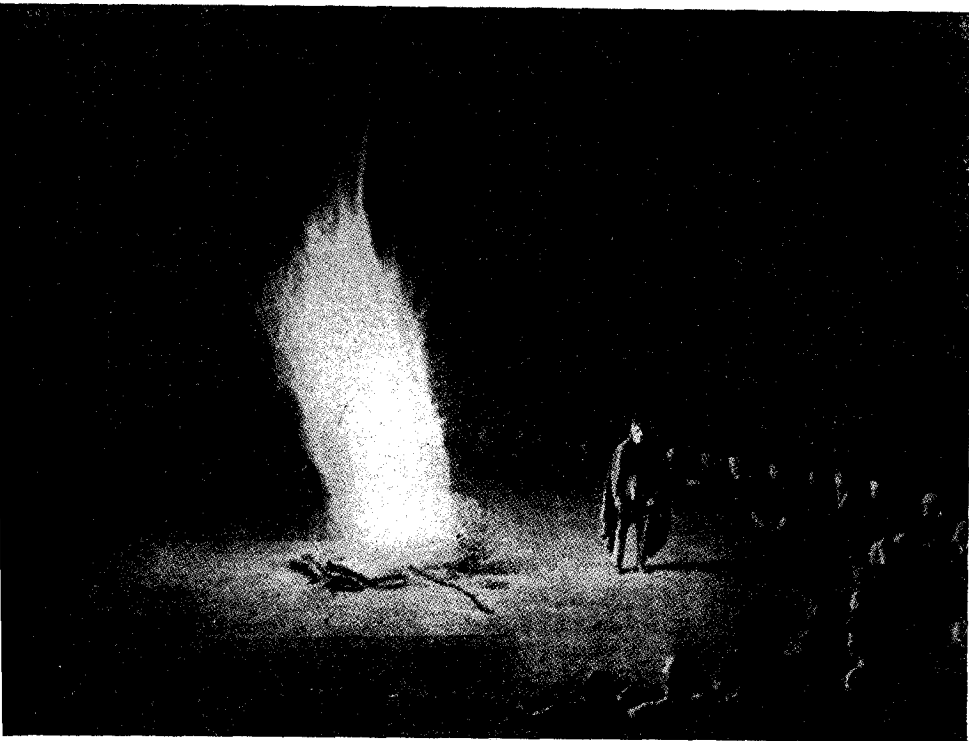
Молоді ми і світ нам відкрито,
Перед нами сміється земля.
У житті нам дано полюбити
Верховини, ліси і поля.
Не схиляй голови у знеможі,
Бо зірок не побачиш тоді.
Уперед нам іти по дорозі
Світ є гарний і ми молоді.

Усміхається ніжно до тебе
Та країна, що сповнена див:
Там на горах, поближче до неба,
Хтось небачені квіти зростив.
Як орлята туди ми полинемо,
По морях поведемо кораблі
І ніколи у мандрах не згинемо —
Світ є гарний і ми молоді.

Уперед, вперед! Нам дорогу
Опромінює сонце, вгорі,
А ночами нам буде світити
Над землею проміння зорі.
Ми гуртом вирушаємо з дому
І в увеселенні нашій ході
Не завадить ні вітер, ні втома —
Світ є гарний і ми молоді.

Перекл. Л. Л.

А вогонь горить... Сам жар! Саме полум'я!

ЛЮБІТЬ ЇЇ ВО ВРЕМ'Я ЛЮТЕ!

Кащенко серед пластунів

Ще кілька днів ділило юнаків від вложення «пластової проби». Гурток «Олень» востаннє зібрався на сходинах, щоб перевірити своє знання і підготування. Обговорюючи історичні лектури, передали всі пластуни впорядникові карточки з прочитаними книжками. Переглянувши всі карточки, впорядник запитав:

— Ви наче змовилися. Всі ж ви подали твори Кащенко.

— Е, ні, друже впоряднику, оповідання Кащенко нам надзвичайно подобалися, — він так гарно пише про козаків, — залунали толоси.

— Стривайте, а чи знаєте ви, хто такий Адріян Кащенко?

— Це український письменник, що побіч Андрія Чайківського писав історичні оповідання і повісті — відповіли пластуни.

— Добре, а що ви знаєте про нього? Пластуни переглянулися й нічого не відповіли.

— Це гарно, що ви всі читаете Кащенко, але ви мусите докладно знати про свого улюбленого письменника. Я не сумніваюся, що на чергових сходинах довідаєтесь більш про нього.

Гуртковий писар записав у протокол, що чергові сходинах будуть присвячені співцеві Запоріжжя.

* * *

Цього дня в домі вці на стіні висів портрет А. Кащенко, прибраний рушниками.

Почалися сходинах; впорядник став оповідати:

— Сьогодні 29. березня минає 26 літ з дня смерті великого друга молоді Адріана Кащенко. Він народився 2. жо-

втня 1858 року в Катеринославщині, — там виріс і більшість його творів присвячена цьому осередкові Запоріжжя. Не маючи змоги закінчити вищу освіту, старався Кащенко пильною працею над собою доповнити знання. Як колись Шевченко ходив слідами гайдамаків, — так й молодий Кащенко ходив по цій святій для кожного українця землі й пильно записував з уст народу перекази й оповідання про Запоріжжя і козаків, цікавився працею інших дослідників козацького минулого й читав багато історичних творів. Це близьке зазнайомлення із славним минулим — спонукало Кащенко до літературної творчості. Він бачив як на його очах гинуть останні пам'ятки козащини, як вмирають люди, що ще з уст своїх дідав чули про Січ і Запоріжжя. Це навело його до постанови зберегти ці скарби і передати їх будучим поколінням. Своє перше оповідання «Жар-птиця», видав Кащенко в 1883 р. Це був час, коли російська цензура заборонила українське друковане слово. Після першої революції 1905 р., коротка полеміка настала для українського життя. — Кащенко випускає тоді 2 книжки: «На руїнах Січі» й «Дим», що були прихильно прийняті українським суспільством. Та чорносотенська реакція й вибух першої світової війни, унеможливили дальшу літературну діяльність.

Тільки під кінець свого невтомого життя доля дозволила Кащенкові довершити розпочате діло. З революцією 1917 р. настали широкі можливості праці. Кащенко зрозумів, яке велике значення будуть мати його істо-

І. Рєпін:

Козацький Гетьман.

ричні оповідання для пробудження національної свідомості і то в часі, коли розпочалося будівництво власної держави на Україні. Без матеріальних засобів, але з вірою в своє діло, продовжував він літературну діяльність. Першим виданим твором були «Оповідання про славне військо Запорозьке низове». На видання цієї книжки автор не мав грошей. Але його ім'я було вже широко відоме і громадянство допомогло йому матеріально видати цей твір. Два роки працював він невтомно, стараючись надолужити те, чого не встиг зробити через заборону українського друкованого слова. За цей час видав він 23 твори, у накладі 400.000 примірників. Але тяжка недуга під кінець 1918 року прикувала його до постелі, аж до дня смерті 29. березня 1921 р.

— Таким було життя нашого великого письменника, — закінчив оповідання впорядник.

— А ти, Гордієнку, скажи які знаєш твори Кащенко?

— «Оповідання про славне військо Запорозьке», «Про гетьмана Самійла Кішку», «Над козацьким порогом», — «Під Корсунем», «У запалі боротьби», «Ворці за правду», «Запорізька слава», «Кость Гордієнко Головка», «На руїнах Січі», «З Дніпра над Дунай».

— Вистарчас, — перервав впорядник. А про що пише він в тих творах, Галайдо?

— Більшість тих творів присвячена описові Запоріжжя і героїським змаганням козаків за волю України.

— Нам цікаво, яку оцінку знайшли твори Кащенко? — запитали пластуни.

— Українські історики підносять

Е. Козак

«Січ» (гваш)

Роксана

Історичне оповідання

Весна цього року, навіть для Молдавіни була надиво гаряча. Сонце пекло наче в літі. Великий палац молдавського господаря Василя Лупула, здавався порожнім із завішаними від спеки ганками та вікнами. Зате в будівлях, призначених для челяді, в кухні та коморах метушилися люди. Сьогодні увечері велике прийняття. Господар Молдавії заручив свою молодшу доньку Роксану з Тимошем Хмельницьким, сином самого гетьмана Богдана. Вже давно не було у замку такого гучного свята, хіба п'ять років тому, як віддавали старшу сестру Роксани за князя Януша Радзивіла.

У холодку, під старими липами, — розташувалося імените товариство. Кілька десятків молдавських вельмож та старшин у розкішних, різнобарвних каптанах, серед яких різко чорніли убрання духовництва. Посередині сидів сам господар.

— Отже, перед обідом вже мають прибути гості з Козацької держави, — наречений із своїм почотом. Дав я слово, панове, ясновельможному гетьману, мушу його дотримати, — говорив Лупул, поглядаючи на гостей, серед яких було немало колишніх претендентів до руки його красуні Роксани.

— Вам всім добре відомо, — провадив далі господар, — що до моєї доньки сваталося немало вельмож: молдавських, польських та семигородських. — Але остаточно вирішую я віддати її за сина гетьмана Богдана Хмельницького.

Хоча рішення Лупула ні для кого не було новиною, але останнє слово його вчинило на зібрану шляхту сильне враження. Гетьман Богдан Хмельницький був добре відомий всім як володар великих збройних сил, бо козацькі полки ще недавно помагали Молдавії провадити боротьбу з її власними ворохобниками.

— Велика честь випала на нашу долю — озвався один із найстарших радників Лупула, — поріднитися із гетьманом всієї України. Тепер і в майбутньому ми будемо мати сильного спільника проти ляхів і проти волохів.

Гості заворушилися, кожному хотілося поздоровити господаря та розві-

дати подробиці заручин. Коли гомін пороху стих, господар подав знак, що хоче говорити далі.

— Віддаючи свою любов Роксану за Тимоша Хмельницького, я тим самим захоронюю наші землі від численних ворогів. В спілці з гетьманом ми можемо почувати себе спокійними. Зараз він

З минулого України:
Дружина полковника Палія з унуками
(Старовинний портрет)

збирає військо під Батогом, щоб дати остаточний бій полякам. В його перемозі я не маю сумніву, отже, вкінці літа може відбудемо весілля...

До товариства з низьким поклоном наблизився вартувий старшина, з повідомленням, що козаки вже в кількох верстах від замку. Всі заворушилися. Господар рушив до покоїв, а за ним і різнобарвний натовп гостей.

Найменша донька Лупула Роксана ще з малих літ визначалася красою, що в поєднанні з доброю вдачею робила її загальною улюбленницею. Прислужниці та челядники метушилися, бажаючи найкраще прислужитися своїй панночці. Вже вбрана в розкішні святкові строї Роксана нетерпляче чекала часу, коли їй можна буде увійти до гостей. Тимоша вона бачила тільки раз, але молодий козак одразу заповнив її серце. І тепер вона стояла біля вікна, — пильно вдивлялася на дорогу, що вела до замку. Юрба челяді та селян із околиць сіл коло замкової брами усе більшала. Нарешті почулися вітальні крики та на дорозі появилася перший загін козаків. Роксана жадібно роздивлялася високі козацькі шапки, незнані їй прапори та вбрання, шукаючи очима Тимоша. Побачила його і серце її забилося сильніше. Ось починається її нове життя, чужий до нині край мусить бути для неї новою батьківщиною.

Швидкими кроками ходив Тимош по світлиці свого Чигиринського замку. — Коло порогу застигли, чекаючи відповіді два посланці. Погані новини привезли вони до Чигирину. Тимош ще раз перечитав листа. Він був схвилюваний. Та і як було не хвилюватися. Не пройшло й року як вони з Роксаною одружилися, а тесть Лупул знову вмішався в війну з волоським господарем. Просить негайно допомогти військом та зброєю. Треба збиратися у похід, але як не хочеться розлучатися із молодого дружиною... Про те для козака найперше — додержати обіцянки.

Тимош присів до столу, написав Лупулу коротенького листа, вказуючи куди й із якою кількістю козаків вирушає.

З тяжким серцем ішов до покоїв Роксани. Роксана гаптувала настільника, коли він увійшов до світлиці. Встала, зразу побачивши з його обличчя, що сталося щось неприємне, стурбувалася.

— Голубко моя, — казав Тимош, — мусимо розлучитися на якийсь час. Твій батько пише, що потребує нашої допомоги у війні з волохами. Як не тяжко, а мушу... що ти скажеш на це, Роксано? —

Зблідла Роксана, від такої несподіванки, але скоро опанувалася. Підвела Тимоша до вікна:

— Дивись, — сказала, вказуючи на луки та річку, що протікала недалеко замку, на Чигирин, що розлігся під горою, виблискуючи банями церков та білими стінами хат... —

— Це все стало мені тепер рідним, тут тепер я маю вітчизну. Як можу інакше відповісти тобі на це: — Іди та виконуй все, до чого зобов'язує тебе твоя козацька честь.

— Оце дійсно відповідь гідної козачки, — промовив входячи до хати Богдан. — Я сину до тебе власне із цим і заїхав. Маю знову клопіт з ляхами, так ти вже на власну руку поквитайся із волохами.

Батько й син лишилися провадити ділову розмову, а Роксана пішла збирати в дорогу мужеві речі. Складала сорочки, а сама думала: — «Як дивно склалася моя доля. Неначе я тут і народилася — такі мені милі тутешні люди, звичаї та пісні... Я щаслива, дуже щаслива; що зуміла гідно відповісти Тимошеві, як добра козачка...»

Складала речі до скриньок та співала безжурно, випроваджуючи Тимоша у далекий похід.

(Продовження буде)

Н. С.

велике виховне значення історичних творів Кашенка. Василь Біднов пише, що: «чогось кращого для наших народних мас, для нашої шкільної молоді покищо ми не можемо дати». ; М. Грушевський признає, що книжку «Великий Луг» треба прочитати кожному, — хто цікавиться Запоріжжям.

На закінчення хочемо підкреслити, велике значення творів Кашенка для молодих. Його твори — це побіч Кобзаря неzustупиме джерело нашої національної свідомості. Промовляючи живо і приступно, описуючи героїські подвиги козаків, їх боротьбу за волю — Кашенко полонить душі й уяву молоді, будить в них любов до славного минулого і бажання наслідувати славних наших героїв.

Для пластунів мусить Кашенко стати незаступимою книжкою, з якої вони мають черпати любов до своєї Батьківщини і її героїчного минулого.

Беркут.

Із мандрівок по Рідному Краю

Федір Одрач.

Сто кілометрів пішки

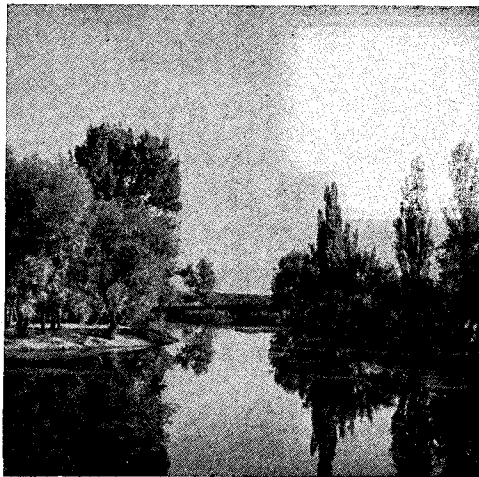
Я давно збирався відвідати своїх двоюрідних братів, яких не бачив уже вісім років, — і які жили в селі Деревок, 100 кілометрів напівдень від нашого села. Найкраще було б дістатися туди поїздом, тобто, влізти до поїзду в Пинську і потім в Янові пересісти на вузькоколійку, яка і завезла б мене на місце. Але в тому часі в Пинщині жилося дуже погано і я, зрозуміло, не мав навіть грошей на залізничний квиток. Самому вибиратися пішки в таку далеку дорогу мені не хотілося, тим паче, що треба було йти різними «доріжками й стежками», широкими пустелями, болотами й густими лісами. Але виручив мене в цьому випадку мій брат Михайло: він також тихо мріяв погостювати в Деревку. Докладно обміркувавши, що треба взяти на дорогу і якою лінією маємо йти — східньо-південною, чи західньо-південною, бо навропростець дібратися до Деревка, годі було і мріяти. Між нашою околицею і Деревком простягаються з 30 кілометрів непроходимі болота, низовинні ліси і глухі западини, порослі ситником та очеретом. Вирішили ми, отже, тримати курс на захід, щоб потім звернути просто на південь.

Приготувавши собі харчів, на три дні і на зміну дві пари чистої білизни, дня 28. травня 1933 р. вирушили ми в дорогу. День був погідний і теплий, як звичайно буває на Поліссі в цю пору року. Йшли ми між лавами жита — греблею в напрямку Пинська, щоб потім за селом Пліщинами звернути на південь, до першого на цій лінії села Стетичева. Пішки йти польовими поліськими дорогами, це не легка справа. Сипкий пісковий ґрунт під ногами спричиняє мандрівникові швидку втому. Тому, брат мій, Михайло був практичніший від мене, бо по першому кілометрі запакував свої черевики до торби і йшов босо. Що ж до мене, «копався» я по піску, аж до смуги болот, тобто, мусів роззутися аж під селом Пліщинами. Тут саме була гребля пірвана водою ще під час беззневої повені й громадська управа нічого не зробила, щоб її нашвидку направити. Мусіли ми скидати штани й грузки бродити, по пояс у воді, добиратися до Пліщич. Все це нас, як поліщуків, ніяк не дивувало, бо кожний поліщук знає, що повинні на Поліссі, це цілком нормальне, кожнорічне явище. Навіть дитина з Пинщини вам скаже, що весною такі ріки, як Піна, Прип'ять, Яселда або Стир, мусять обов'язково виступити з берегів і вже той факт, що вони виступлять з берегів, є причиною повені. Рівні, майже степові болотисті простори покриваються тоді водою, натискають на греблі і не знайшовши під малими мостиками належного проходу — розривають їх.

Врешті добрались ми до Струміня. Тут ми переїхали пороном на другий бік, пройшли ще зо 2 кілометри і звернули до села Стетичева. Село Стетичево таке саме як і наше, як й інші села. Дерев'яні небілені хати зі стріхами до вулиці, а вулиця широка й проста, з колоною дубових хрестів по-середині — поліське село. Старі люди розповідають, що стиль поліських сіл зберігся

ще з часів кріпацтва. Колишнім поліщукам залежало на тому, щоб хати в селі були поставлені фронтowymi стінами до вулиці, близько одна другою — це не спричиняло труднощів економам і прикащикам зганяти рано-вранці селян на панську роботу.

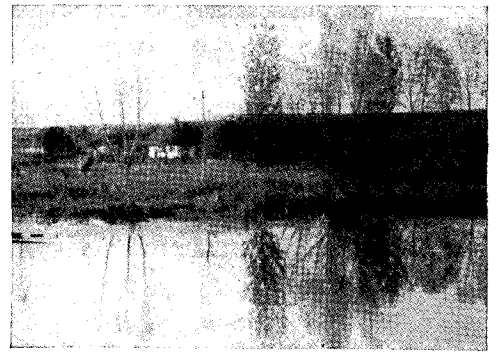
Досі ми йшли болотистими рівнинами, які широко й далеко зеленілися молодого травою. Вгорі щебетали жайворонки, подалеку, в болоті скиглили чайки і «пекачі», бекаси, десь від Струменю, з чагарників лози, доносився бас пугача. Цю околицю нелісистих болотних просторів, що творять трикутник між Струменем і Піною, поліщуки називають «Заріччям». Але далі з 40 кілометрів напівдень розпочинаються ве-

З поліських краєвидів

ликі ліси. Ми якраз увійшли до них на другий день в полудне. Годі описати чар поліських лісів весною, коли дерева покриті густим зеленим листям! Був я в лісах Віленщини, блукав я по смерекових борах і нетрях нашої Гуцульщини, але такої сили життя лісної фауни як в поліських лісах, ніде я не чув і не бачив. Тут ви почуєте пересипи тисячі солов'їв, туркання диких качок, кукування зозул, щебет різного іншого птацтва. Поліський ліс весною — це величавий «жор живої природи».

Перед нами зигзагами вилася лісова дорога, по якій, очевидно, ніхто ще в цьому році не їхав. Сюди нас спрямували селяни з останнього села і заповнили, що якщо «розумно» будемо йти, щасливо доберемося до села Ніговиц. Зміст цього слова «розумно», ми щойно зрозуміли й оцінили тоді, коли були з кілька кілометрів у лісі. Чим далі, ліс густішав: раз було під ногами вогко, другим разом входили ми на погідне, ледве помітне підвіщення. Здавалося, що ми були в підворотниковому пралісі і час-до-часу мусіли зупинятися, щоб вловити хоч найменший відгук людських перекликів. Але, замість людського голосу, вуха наші ловили тисячні переливи пташиного співу. Десь з-під якогось куща зірвалася серна, потім, коли ми зближались до якогось потічка, дорогу нам перебіг вовк. Михайло негайно зняв з голови шапку, насадив на палицю, й крикнув: «Вовк, лови його!» При чому робив руками

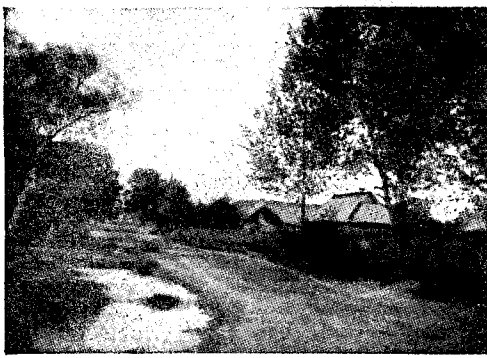
Відсвіт хат у плесі озера

жести, що мало значити, щоб і я то само робив, що й він. Зрозуміло не дав я на себе довго чекати і ми потім вдвох підняли голосовий енергійний ракус. Коли вовк зник між стовбурами дерев, Михайло сказав мені таке: «Тому, що ти значно молодший від мене й недосвідчений в таких випадках, прийми від мене науку: Вовк назагал боїться людської громади і коли б ти був сам, вистачить наткнути шапку на палицю, щоб він «подумав», що вас двох. А коли зачнеш до того ще кричати, вовка нічого боїтися».

Чим глибше ми проникали в ліс, тим більше зустрічало нас несподіванок. Дорога, якою ми йшли до потічка, перетворилася потім в звичайну стежку. Ідучи нею, насторожене вухо постійно ловило якісь підозрілі по боках шуршання між торічними листям — але, ми гадали, що це переплитувалися жаби й інші нешкідливі тваринки. Згодом, однак, набрали ми цілком протилежного переконання. Якраз, коли нам треба було пройти повз якогось спорохнявлого пня, помітив я на стежці велику, рябопузу гадюку. Лежала черевом догори. Вигрівалася на сонці. Назагал, гадюк і вужів я дуже боюся і тому на мене це подіяло дуже сильно. Я швидко скрутив вправо і обережно почав обходити неприємну тваринку, але, коли я ступив з кілька кроків, почув знає вже мені шуршання в траві. Перелякане око угледіло «елименя», найбільш ядовитого плазуна в поліських лісах. Досвідчені поліщуки кажуть, що нема порятунку для того, кого вкусить «елимень». Свідомий цього, я в безтямі плитнув перед себе, щоб вибратися знову на стежку, але відчув, що моя нога натрапила на щось м'яке, неприємне. Під мою підшвою звивався темно-бурий вуж. І якраз тепер прийшло мені на гадку слово «розумно». Ми вже тепер знали, що ідучи, мусимо обережно розглядатися, обходити гадюк, коли треба, вбивати їх палицями. Уперто дивлячись собі під ноги, тримаючи в поготівлі палиці, між гадюками й вужами мусіли ми пробиватися лісом зо 3 години і згодом відіткнули легше, коли між деревами зарисувалася якась більша галявина. Підходячи до неї, ми почули якийсь приємний жіночий голос. Може мавка? Не хотілося вірити, щоб в тих нетрях появилася людська істота та ще й жінка.

— Хлопчики, молодички, як хочете знати, що вас чекає, все вам скаже молада циганка.

Стояла під дубом, зі смагливим ли-

Дорога в село

цем, з чорним буйним волоссям, з чорними палкими очима. «А може мавка?» — майнуло мені. Ні, якраз в цю хвилину ніяк нам не хотілося знати, що нас має чекати завтра. Ці вужі й гадюки без того нагнали нам немало страху.

— Чи далеко ще до Ніговищ, цитаночко?

Ні, за тим ось лісом, перші хати — показала рукою на південь. Цього нам було тільки й треба.

Дорога з поляни до села вела широка, в'їжджена і це нас тишило. Були ми втомлені і хотілося відпочити в холодку під якимсь деревом, але все ще були ми під прикриттям враженням гадюк і вужів.

Ніговищі були розташовані цілком в лісі, відрізані від світу болотистими западинами й невеликим озером від заходу, за яким підіймався палац графа Потоцького. Треба знати, що величезні простори лісів, полів і луків довкола Ніговищ — були власністю графа Потоцького. Прізвисьце цього польського магната викликало жах і переляк і в Ніговищах, і в інших навколишніх селах. Графські наймити й гайові, були ніби голодними вовками, які вічно шукали собі поживи якраз поміж селян. За в'язку дров, чи за лико з панської лози, писали протоколи, або з місяця казали платити штрафи. Не було року, щоб десятків селян не тятнено до Пинська на судові розправи, де завжди польський суд признавав «винуватими» «хлопів» і де завжди «покривджений» граф одержував сатисфакцію — у формі грошових відшкодувань. Своєю дорогою, цей магнат знаний був перед війною, як ноторічний п'яниця, тому тим більше, захланність його на чужі гроші не мала границь. Притакую, перед війною в краківському ІКЦ (польський часопис) появилася замітка, що податковий борг для держави за посілости графа Потоцького мав дорівнювати одному мільйонові злотих. Проте, польська влада не мала відваги і потреби турбувати свого магната такими фінансовими справами і старалася вирівняти грошові прогалини на рахунок численних сіл, що були пов'язані сервітутними ґрунтами з графом Потоцьким.

Коли ми увійшли в Ніговищі, сонце вже висіло цілком над лісом. Розпитавшись у селян, ми довідалися, що до наступного села треба було йти лісом щонайменше 10 кілометрів, що нас і спонукало затриматися на ніч у Ніговищах. Розтаборилися ми в одного селянина, який мав жінку з Заріччя, тобто з села недалеко Пинська. У розмові з ними, я висловив здивування, як можна жити в місцевості, де повно гадюк і вужів.

— Коли я приїхала сюди із Заріччя, три роки не могла привикнути — заговорила жінка. Але тепер мене вже ніщо не дивує і не лякає. Дотого ж, вуж цілком нешкідлива тварина.

Вона потім спокійним тоном розповіла нам багато пригод з вужами.

— Одного разу, коли я вернулася в хату, побачила, що Настуся моя (найменша її донечка) твердо спить на лаві. Підійшовши до неї, я помітила простягненого біля неї темно-сивого довгого вужа. Вхопила я його за хвіст і викинула крізь вікно на двір. Або, якраз на третій день щогорічних великодніх свят, поставила я на підлозі для Настусі тарілку молока, а сама вийшла в кухню. Потім вертаюся і дивлюся: разом з Настусею п'є молоко з тарілки вуж. Такий великий, поганий. Я його вбила мітлою.

Вона зупинилася хвилинку і докінчила. Як би отак зірвати нашу підлогу, можна було б побачити тут ціле клубовище вужів.

— О, але він не любить вужів! — перебив її чоловік, кличучи до себе Рябка, здорового рудого пса. Він в мене спеціаліст бивати вужів і гадюк. Вхопить зубами посередині за спину і буде молотити то вліво, то вправо поки не вб'є. Завдяки цьому собаці, щораз рідше зустрічаються на нашому подвір'ї ядовиті гадюки.

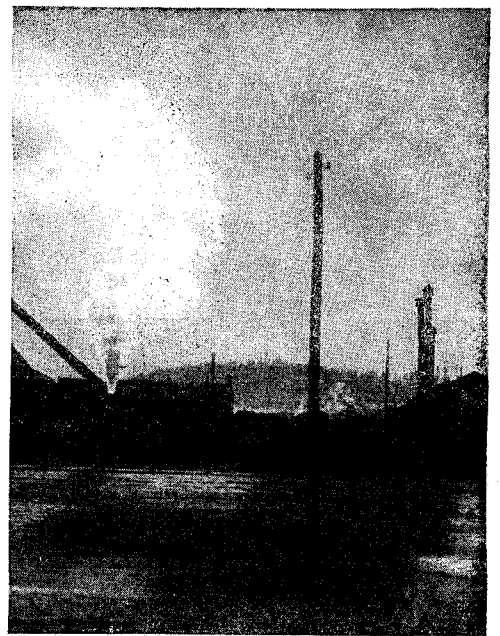
Наслухавшись таких оповідань і будучи певні того, що під нами, під підлогою, аж кишить від вужів — ми дуже погано спали ніч. Нам хотілося чим скорше вийти з цього села і ми на світанку зібралися до дальшої дороги. Але увічливі господарі не пустили нас: затримали на сніданок.

Вийшли ми з Ніговищ десь у сьомій годині ранку. Дорога вже тепер для нас не була такою небезпечною, як попереднього дня. Ішли ми сосновими лісами і по кількох годинах заблисло перед нами велике озеро. Це було люб'язьке озеро, а за ним велике село Люб'язь. Ми вже тепер знали, що дорога наша доходить до кінця. Від Люб'язя до Деревка тільки дві години ходу. Тут вже майже не було лісів і коли ми минули Люб'язь, а потім маленький гайок, на південному обрії помітили блискучу копулу Деревецької церкви. Це була мета нашої трьохденної мандрівки.

По «фас»

Фото: Р. Крохмалюк

Бориславські шибби

(фото Л. Янушевича)

Микола Бажан.

На околиці Борислава

(Із «Бориславських оповідань»)

Я чую, як шумлять долини,
я чую темний гул лісний,
і шепіт втомлений ялини,
і мідний передзвін сосни,
кружляння рік, рипіння рині,
шугання диму з димарів.
Вгорі — ліси еріблисто-сині,
внизу розлив молочних нив.
І скрізь плывуть широкі звуки
гучної, світлої землі.
Плывуть над села і над луки
пісенноносні кораблі,
Шум величезного вітрила,
мах нездоланного крила, —
це музики земної сила
у людське серце увійшла.
І заторило надвечір'я,
і я побачив далечинь,
де вкрила голубі узгір'я
і диму й хмар мінлива тінь.
Там запах нафти, жита й глиці,
і дух сірчаної ропи,
там вбито в гори темнолісі
смолою вмащені стовпи.
Там звуки поля, лісу й ниви,
у струнний перебір узлісь
земних глибин важкі мотиви
могутнім струменем впились.
Там крізь яри й ліси ведмежі,
крізь шир димком сповитих піль
гранчасті, корінчасті вежі
зійшлись громадно звідусіль.
І я пізнав, як многозвучно
бринять ці землі. Я пізнав
значущість слів, що нерозлучно
злились з тобою, Борислав.
Копач глибин, слухач підземних
обвалів, гуркотів і рік,
одчайв темних, мрій таємних, —
він тут зростав, цей чоловік,
що слухав поштовхи глибинні
і людських серць, і надр земних,
що чув, як в грізному гудінні
землі насовується здвиг.
Він знав майбутнє величаве,
твое майбутнє, Борислав.
Бориса ж в славі, Бориславе,
за нашу славу. Час настав!

Із збірки «Вибрані поезії»
Київ, 1940, стор. 193-194.

Школа лісу

Найкраща школа в цілому світі — це школа лісу. Тут є тисячі книжок, але наука відбувається у цілковитій тиші. Книгами цими є мох і кора, вода й вітер, галузки й листки, трави й скелі, bagno й пісок — звуки (голоси), запах і смак, — все це найтрудніші книги до читання. Кожному з мешканців лісу треба не тільки вивчити їх напам'ять, але й запам'ятати на ціле життя, і за нетямущість в цій школі одна кара — смерть. Гаслом тут: «слухати або вмерти».

Шкільна зала завжди інша і завжди гарна. Деревина стінами, трава чи соснові шпильки — долівкою, а стелею іноді блакитне, а деколи оксамитно-чорне небо, мережане зорями. Учнями, що відвідують цю школу, є птахи, звірята, комахи, риби і гади, лиси, горностаї, лисиці, борсуки, водні щурі, кроти, крілики, зайці й вивірки.

Перша лекція починається, коли звіря є дуже мале і це є лекція тиші. Воно мусить навчитися тихо ступати й ніколи не кричати, хіба що треба остерегати своє плем'я. Хоч ця школа тільки для звірят, можеш і ти теж її відвідувати, але тільки під умовою, що будеш спокійний і мовчазний. Ти можеш теж чути як лиси перекликаються через долину підчас нічних ловів, і ти можеш вивчати їх переклики. Ти можеш приглянутися даліше, як малі звірята вчаться видавати звуки, як їхні ніздрі дрижать, як вони носом вітрять, або як яструб з висоти кидається на добучу. Можеш побачити теж сову, що немов дух у ночі безшелесно літає й наслухувати пискіт переляканої миші. Ця школа не вимагає від тебе грошей. Ти маєш дещо вартісніше. Ти мусиш заплатити безмежною терпеливістю і ти **мусиш бути сам**. Ти сам мусиш стежити, слухати, підглядати з відкритими очима й непорушним тілом — і це є велике зусилля, бо, коли хочеш вчитись в школі лісу, то мусиш годинами лежати в корчах чи шуварі.

Хочеш підглянути чаплю, як вона спить з дзюбом під крилом, стоячи на одній нозі й мріє про рибу, — то мусиш вичікувати й підглядати й ще раз чекати й підглядати.

Ти можеш підповзти до лисячої нори й придивлятися як лисинята скачуть довкруг і як ці малі футурні кульки сплять при вході до нори — але це все ти можеш чути й бачити, коли ти виповниш закони лісових мешканців.

Коли ти сильно чимсь пахнеш, не побачиш нічого, бо жителі лісу мають гострий нюх і безперестанно вітрять.

Коли вітер віє від тебе до звірят, не побачиш нічого.

Коли ти не вмієш тихо ходити й безшелесно ступати по галузках і листі, не досягнеш нічого. Все це треба уважати як вступний іспит до школи лісу. Відповідь ти цим вступним вимогам, — то можеш відвідувати школу, бачити, і слухати і читати з книг лісу, долів і гір. Але пам'ятай, — коли ти не здаєш іспиту із слідування, коли ти змучишся і його залишиш, то ніколи нічого не навчишся в школі природи.

Ти не здаєш вступного іспиту й ніколи не будеш впроваджений в таємниці пер і футер, пазурів і зубів.

В цій школі пізнаєш запах лісу, ти зможеш розпізнати запах шпильок мо-

дрини, м'якого моху й лисячої крові на покритій свіжою росою траві. Ти навчишся скоро пізнавати тріпотливий лет кажана й слухати співу пільного коника-стрибунця у лузі.

В тій школі навчишся позбуватися людського запаху через натирання тіла по купелі листками щавлію.

Ти будеш вміти, як можна, прикріпитися до галузі й чекати на пробудження життя на дереві.

Ця школа ніколи не кінчиться й ти ніколи не зможеш всього вивчити навіть, як би ти ще раз так довго жив.

В цій школі навчишся пізнавати погоду, передбачувати коли буде дощ чи вітер, спека чи буря, і розуміти, що означають хмари і переполюх між звірями.

Ти не будеш носити в цій школі комірців, краваток і чобіт. Вони тут не дозволені й непотрібні. Білий одяг відраджує тільки звірят.

Зчасом переконаєшся, що звір'ят не можна дивитися у вічі. Ти мусиш позірно дивитися поза них, бо коли ти їм будеш дивитися в вічі, то вони будуть від тебе утікати. Після лісових законів «не годиться» будь-якому звіреві дивитися в вічі.

На ноги ти візьмеш сандали або личаки, але найкраще ти підеш босий. — Ти будеш носити сорочку й короткі штанчата сірої, зеленої або найкраще кольору «ктакі» — але ніколи червоної, білої, чи ясно блакитної краски. Барвні стрічки на раменах, це сигнал на небезпеку в цілому лісі, так само не вільно брати біло-чорного гурткового прапора. Ти мусиш стерегтися, щоб твоя пластова палиця не впала на землю з великим галасом і щоб через те весь світ не дізнався, що пластун є поблизу.

Лісових звірят не можна не доці-

нювати. Вони знають краще природу як ми. Вони чують таксамо добре людський шелест, як і тяжкий крок, кашель чи пчихання. Молоді звір'ятка вже змалку навчені пізнавати запах і шелести.

В жадній школі ти не навчишся таких речей, як: мовчанки, терпеливості, хитрості, уваги й штуки спокійної поведінки.

В цій школі є тільки одна нагорода, а нею **право на життя**.

Тут можеш побачити, як кожний птах і кожний молодий звір старається цю нагороду здобути. Є тільки один спосіб на це: треба бути певним і легким в ході, швидким у слуху, зручним у схованні, добрим в бігу, хоробрим у ловах. Занедбають вони здобути кінечне здоров'я, витривалість і зручність, то смерть постигне їх за це.

Кілька пер або жмут шерсті, це все що залишилося з неюдної лісової трагедії.

В лісовій школі нема ферій, ні крейди, ні таблиць, але задачі знаходимо всюди, всі можуть їх читати й коли ти хочеш бути учнем, то мусиш навчитися теж їх відчитувати.

В цій школі нема учителів. Ти мусиш все сам здобути.

Але хто вступить до неї, залишиться вірним цій школі лісу до кінця свого життя.

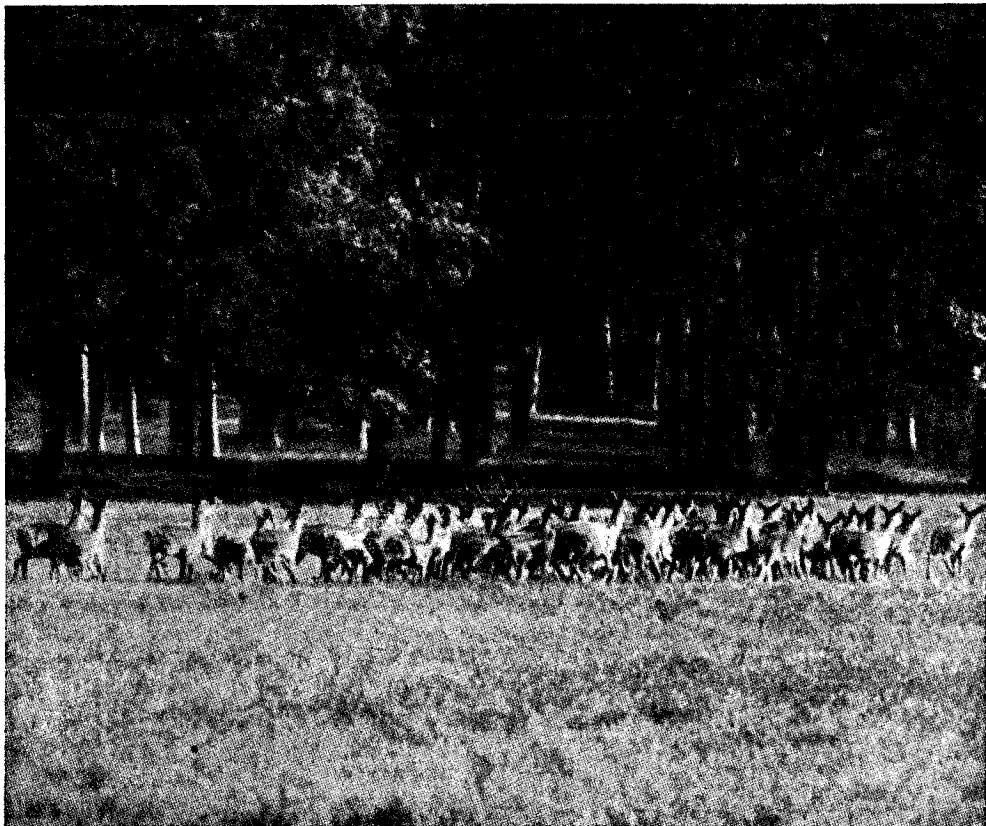
Переказав: Беркут.

Борис Грінченко.

Заклик

Не тоді ти до бою у поле виходь,
як вже сонце сіє і гріє,
і як співи пташині в повітрі летять,
як всімаються дні золоті.

Не тоді, не тоді. А як вітер реве,
як скрізь ніч і страшна і похмура,
ти тоді уставай, іди сміливо ти —
і борись серед темряви й бурі.

З життя лісу:

Стадо оленів.

Українські пластуни й джемборі

Колись ще в краю український пласт розвивався в таких несприятливих умовах, що ми не мали змоги виступати на міжн. арені тому, що там мали вступ тільки скавтові організації державних народів. Тільки пласт Карпатської України був у таких добрих умовах, що міг брати участь у міжнародних пластових з'їздах т. зв. джемборі і враз із Союзом Українських Пластунів Емігрантів репрезентував цілий український Пласт.

Нині обставини змінилися. Українські Пластуни на еміграції мають зараз права такі самі, як пластові улади інших народів. Вони беруть участь у пластових з'їздах уладів усіх емігрантських груп, об'єднуються враз із ними у різного роду міжнародні скавтові організації, як напр. Міжнародна Пластова Рада в Регенсбургу або ІСО (Міжнародна Організація Скавтмастрів). Нарівні з пластовими уладами інших народів Союз Українських Пластунів Емігрантів братиме цього року участь у Джемборі юнаків, що відбудеться в часі від 8—22. серпня в Муассон біля Парижа, а опісля в прогульці по Франції.

В тому Джемборі братиме участь о-коло 60 українських юнаків у віці до 17

Вже появилися пластові поштові листівки:

«ДЖЕМБОРІ 1947»

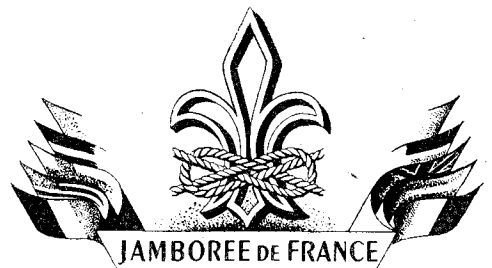
проекту артиста-маляря Е. КОЗАКА в трьох різних красках.

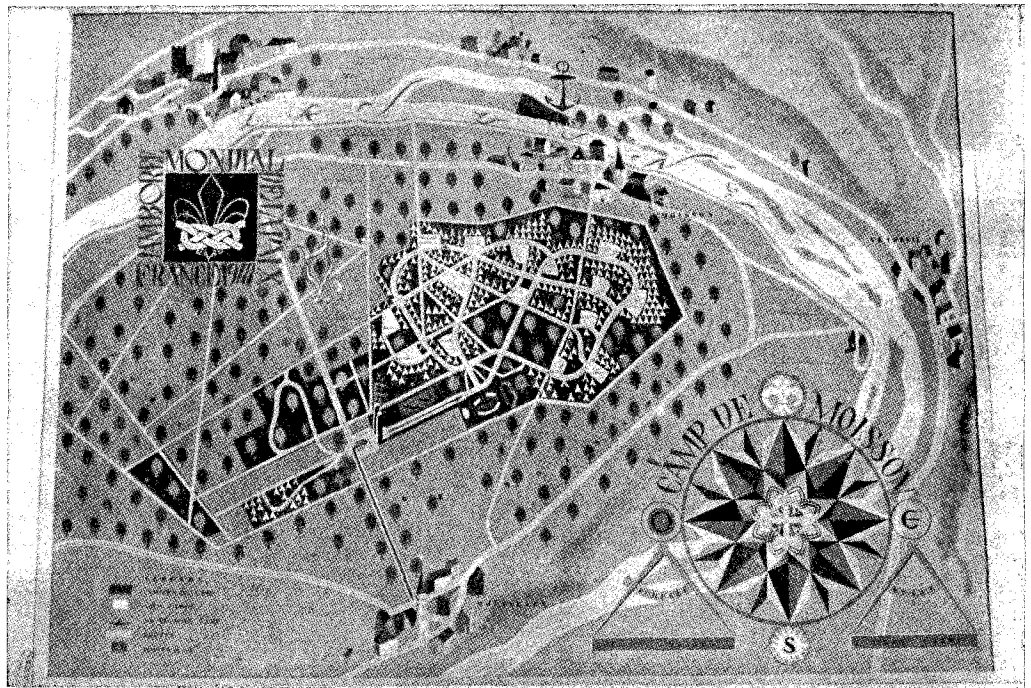
Ціна 0.50 НМ за один примірник. Ввесь дохід призначений на фонд — «Джемборі». — Пластовим осередкам, що надсилатимуть збірні замовлення — 10% рабату на пластовий заробіток.

років з відповідною групою скавтмастрів.

З огляду на те, що вони у міжнародних пластових легкоатлетичних і мистецьких конкуренціях муситимуть змірятися за добре ім'я українського народу і пласту з елітами чужинецьких пластових уладів — на них лежатиме дуже важке і відповідальне завдання. Щоб вони могли йому відповісти перейдуть вони підготовку на українському джемборі, що відбудеться з початком липня при співучасті делегацій інших скавтових організацій Німеччи-

ни, а опісля у спеціальному вишкільному таборі. Надто вони мусять становити під усяким оглядом еліту українського Уладу Юнацтва. Зокрема делегати муситимуть знати бездоганно чужі мови і відповідати тим вимогам, яких вимагають від найкращого пластуна. Бо лише тоді зможуть вони гідно зарепрезентувати Український Пласт.

Плян табору для учасників Джемборі 1947 в Муассоні (3 журн. «Джемборі»)

Готуються до джемборі!

На цьогорічне джемборі в Муассон біля Парижу запрошено 30 000 гостей з усього світу. Самих французьких скавтів буде яких десять тисяч. Всі учасники будуть розміщені в шатрах, що їх має бути яких десять до п'ятнадцять тисяч. Будова адміністративних і репрезентаційних будинків у повному темпі.

З Парижу треба буде їхати з двірця Сен-Лазар, купуючи білет до нової станції «Джемборі», куди приїжджатимуть пластуни, гості і куди йтиме довіз харчів.

Біля місцевості, де відбуватиме

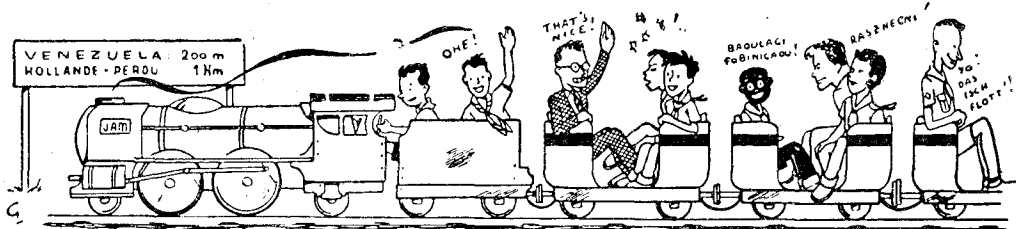
джемборі, буде побудований теж аеродром.

Французька пошта видасть спеціальні поштові марки під гаслом «Джемборі 1947». Колекціонерам це великий дарунок.

Будують теж велетенське кіно.

Новиною на цьогорічному джемборі буде мала залізничка, що проїздитиме з однієї частини табору до другої. Довжина її виноситиме 11 кілометрів. Карикатуру цієї залізнички подаємо на цій же сторінці.

В таборі побудовано 25 кілометрів каналізації та 12 кілометрів хідників. Подав Л. Бачинський.

Так виглядатиме за рис. одного франц. часопису залізничка на «Джемборі»

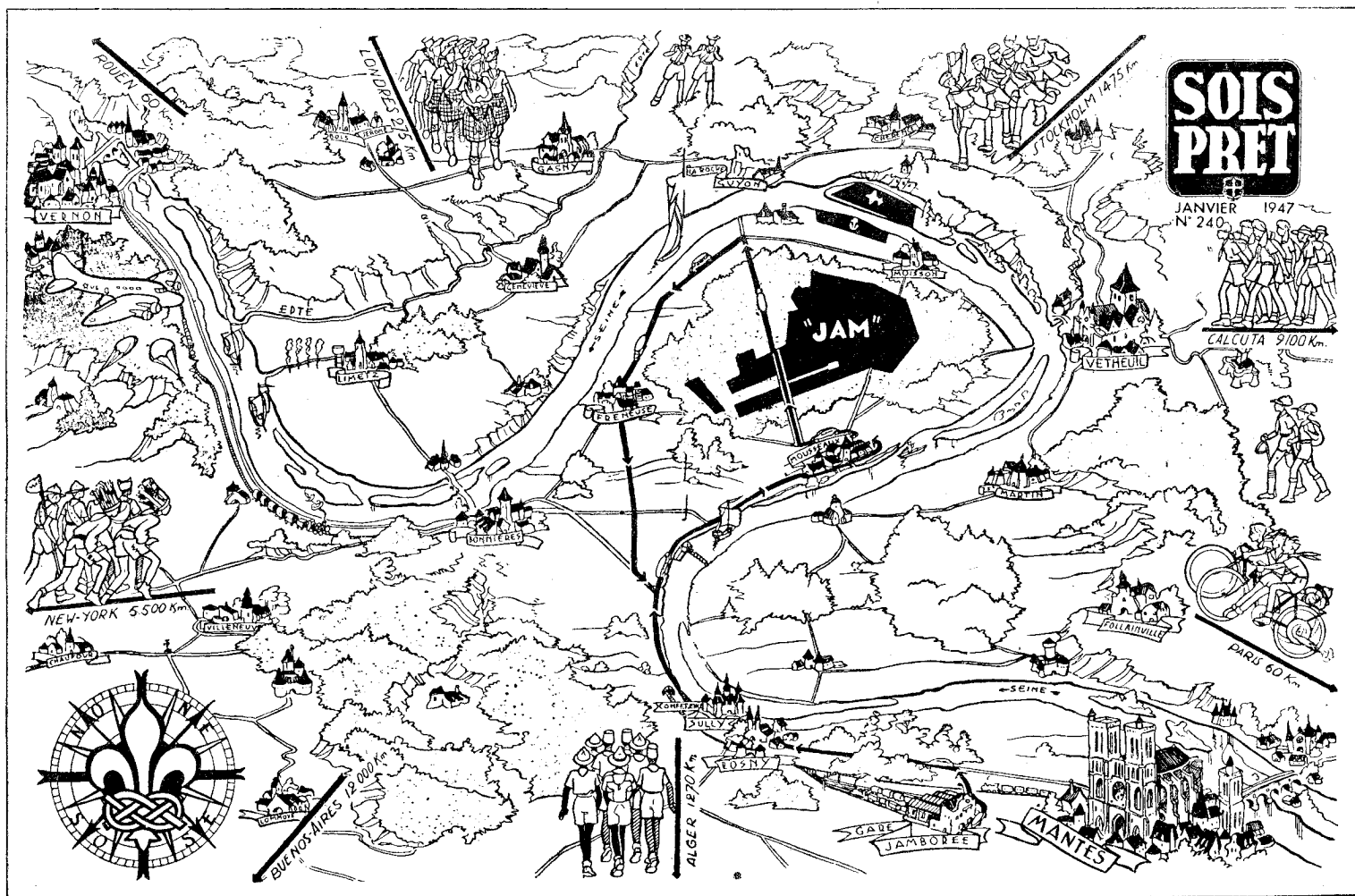
В дружньому крузі скавтів усього світу

На першому Джемборі в Лондоні 1920.

З англ. журналу «Джемборі»

До Муасон вестимуть всі дороги...

Мапка Околиць Муасону й віддалення цієї місцевості від важніших світових столиць.

З франц. журн. «Суа прет»

Звір, що не спить, але никає поночі

Розвідча служба повна пригод і несподіванок, що потребувала хитрости й сміливости, давала Бейден-Пауелові завжди особливу розкіш. Він особисто вів нічні розвідки, визначав місце постю ворога, особисто складав військові карти маловідомої країни.

Матабілі прозвали його за нічні прогульки «ітрееза» (вовк), що, по тлумаченню хлопчика-тубильця, слуги Бейден Пауела, мусіло б означати — «звір, що не спить, але никає поночі». Ці розвідки потребували також великої тямучости й уміння з незначних прикмет відгадувати правду, якості, що ними Бейден Пауел володів у високій ступені.

«Одного разу, — оповідає він, — я їхав верхи в супроводі одного тубильця, по відкритій рівнині, що поросла травою. Несподівано ми зауважили в одному місці, що трава була прим'ята й, очевидно, недавно. Ми направилися по сліду й скоро досягли піщаного ґрунту, де сліди виділялися особливо чітко. Нетяжко було визначити, що тут пройшло декілька жінок і хлопчиків, направляючись до горбків, що лежали відсіля в п'яти милях. Якраз там, де, на нашу думку, знаходився ворог. В 10-ти ярдах від сліду ми знайшли кинутий листок. Дерева цієї породи, як ми знали, росли коло села, відкля йшли сліди, і яке знаходилося на віддалі 15-ти миль від нас.

По всій правдоподібності, жінки, — йдучи якраз з цього села, залишили цей листок, кинутий на дорозі, і направилися далі до горбків. Коли я підняв листок, виявилось, що він був сирий й пахнув туземним пивом. Знаючи звичай дикунів, можна було вивести, що жінки несли на головах глечики з пивом, шийки яких були закриті пучками листків. Один з цих листків упав випадково на землю, але ми знайшли його в 10-ти ярдах від сліду. З цього виходить, що в той час дув вітер, що й відніс його вбік. Тепер повітря було цілком нерухоме, і було біля 7-ми годин ранку. Останнього разу вітер дув в 5-ть годин.

З цього ми вивели, що група жінок вночі пронесла тут глечики з пивом, направляючись з села, що лежало в 5-ти милях до горбків, де знаходився ворог і куди жінки мусіли прибути біля 6-тої години ранку. Дикуни, по всій правдоподібності, почали зразу ж пити пиво, тому, що воно дуже скоро окис-

нювалося. Випите пиво, без сумніву, — зробило їх сонними й в'ялими. Таким чином у нас була найкраща нагода перевести розвідку ворожій позиції. Тому ми зразу ж направилися по слідах жінок, відкрили місце постю ворожого табору, вислідили все, що було нам потрібно й без перешкоди повернулися до свого відділу зі здобутими відомостями»...

Перепровадивши з таким успіхом свої розвідки, Б. Пауел все більше й

Ген. Бейден Пауел, або коротко Бі-Пі

більше переконувався в тому, яке значення може мати діяльність розвідника для розвитку характеру. Особливо трьох його якостей, — «трьох: байдужости, здорового змислу й відваги (колнес, коммон сенс, курейдж)».

Для доброго розвідника, треба також енергії й мужности. З другого боку, щоб виконати свою працю успішно, розвідники не повинні відступати перед ризиком і невгодами, та тим, що приходить при тому працювати не на показ, не для оплесків товариства. Розвідка — як футбол, де ви граєте не для себе, а для своєї дружини. Ви вибрані, як передовий гравець. Грайте так, щоб ваша сторона могла виграти. Не думайте при цьому, щоб вирізнитися самому. Не думайте, розвідча служба — привчає ставити вузькі особисті інтереси позаду інтересів спільного діла, жертвувати своїм самолюбством і собою для добробуту спільноти.

«Розвідка, як виховний засіб особливо відповідає національному англійському характеру». — «Ми англійці, говорить Б. Пауел, — володіємо особливим талантом вудкрейфт (мистецтво життя в лісі). Любов до пригод і дух незалежности в нас в крові. Ці дві якості закладені в нашій природі в таких розмірах, на які не може претендувати ніяка друга нація».

Правда, говорячи все це, Б. Пауел має передусім, звернути увагу «підле-

На розвідці

рис. Бі-Пі

глих» осіб на необхідність кращої постановки розвідчої служби у війську і думає, головним чином, про засоби посилення військової могутности Англії, але його загальні висновки про вплив розвідки на розвиток характеру й пристосування цього засобу до виховання взагалі, відносно з особливостями англійського національного характеру, не гублять від цього свого значення.

Як побачимо пізніше, він і сам не задовольнився пристосуванням цих висновків лише у вузькій сфері військового життя.

Яр.

Не чули, то подивуйтеся!

Якщо б стопити сьогодні все золото, що його зібрали люди на землі, то з нього можна б спорудити мур довгий на 196 кілометрів, широкий на один метр і високий на 10 метрів. Вартість такого велетенського муру виносила б сьогодні яких 40 до 50 більйонів доларів.

* * *

Американський комік Ед Уїн виступає в черевиках, що їх купив він перед тридцятьма роками за три долари. На їх напругу видав він з того часу — за 30 років — 1500 доларів.

* * *

В Антарктиді стільки снігу, що можна б вкрити поверхню цілої землі — верствою, завтовшки на 36 метрів.

* * *

День — триває — 24 години. Так прийнято. Але в дійсності за середнім сонячним часом день триває 23 години, 56 минут і 4,091 секунд. Дивуватися тут треба із людського вміння це устійнити.

* * *

Найтяжчою людиною світу був англієць Гопкінс. Він важив «тільки» — 495 кілограмів, або 990 фунтів. Найменшою людиною на світі була ліліпутка, що її відкрив був французький дослідник Буффон. Вона була висока на 43 центиметри.

* * *

4000 бджіл мусять працювати ціле літо, щоб зібрати один кілограм меду. Для цього вони мусять облітати мільйони цвітів. Щоб пролетіти 4 кілометри, мусить бджола порушити 180.000 разів своїми крильми.

(За «Ліліпут»-ом)

Стежа

рис. Бі-Пі

Ізда смерти

Бог знає скільки вже разів від того часу зайшло сонце за високі устадальські гори. Дехто каже, що вже минуло сорок п'ять років, інші кажуть — п'ятдесят. В кожному разі було то тоді, коли в Норвегії панував ще шведський король і в устадальській долині — руський Шель Гансен.

Тоді то прийшло поміж ним, Шелем Гансеном і Нільсом Стримом до тої страшної «Ізди смерти», як її називали їх сучасники. Вона зворушила тоді цілий край широко й далеко, але будуть про неї оповідати собі і тоді, коли обох мужів не буде вже на цьому світі. Ця подія записалася так міцно в хроніку маленького села в устадальській долині — Крешагіто, що скорчилося над озером під могутнім гардангерійкеленським льодовиком, — що її ніколи не забудуть.

Заклад звучав так: Хто перший перейде гардангерійкеленський льодовик і принесе підпис Гунарда Бергвала з Оса, як підтвердження відбудої дороги, той виграє. Того візьме собі за мужа прекрасна Інґа Свенсон.

Через льодовик є добрих 100 км. найтяжчої лещетарської дороги, яку собі тільки можна уявити. Простими словами оповідає мені старий Гьялмар Спарбо цю подію і не треба дуже буйної уяви, щоб бачити в душі ту велику «Ізду смерти». Тут — саме тут, де я сиджу, вони стартували. А там, де сліпуче світить білий льодовик, де чорніють стрімкі провалля, — туди вів їх шлях. Я немов бачу їх перед собою: — Шеля Гансена і Нільса Стрима...

Шель біжить перший і його висока струнка постать гостро рисується на білому снігу. А Нільс? Він йде крок в крок за ним. Його майже не видно, — він губиться в тіні широких плечей Шеля, але біжить. Їхні постаті все більше й більше меншають, це видно їх тільки як маленькі чорні цятки, і врешті зовсім зникають з наших очей...

Шель тяжко дихає, всі його думки — належать змаганню. Він призадумується й обмірковує шлях. А Нільс? Він про те не думає. Він бачить перед собою тільки одну мету. Сьогодні — або ніколи більше! Чи ж не чекав він досить довго на цю нагоду? Чи ж не мусів він терпеливо дотепер вислухувати легенд про славу Шеля, найкращого лещетаря Устадалю? Сьогодні він їм всім покаже, сьогодні, коли йде про Інґу Свенсон! Нехай всі бачать, хто є правдивим королем Устадалю! Тому — тримається як кліщ Шеля, ховається за його широкими плечима перед гострим вітром і не думає про те, що крок і темпо Шеля йому не підходять.

Нільс знає, що робить і чого хоче. Згубити тепер зв'язок з Шелем, значить втратити змаг! А Нільс до того не допустить: Віжи, Шелю, біжи! Я завжди за тобою! Я на крок від тебе не відступлю!

На льодовиках в'їхали в снігову бурю. Шель тісніше загинає кабат і пристає, щоб набрати віддиху та хвилину відпочинку дати ногам. Та ж мусить витримати цілих сто кілометрів! А тепер ще немає й половини.

Нільс користує з цього. Пускається вперед, вікає, починає змаг на власну руку. Він добре знає, чому так робить. Ще може є передчасно на вирішні попередження противника, але Нільс мусить так робити. Шеля це трохи за-

скочило, він здивований відвагою Нільса, але не знецінює його здатності. Кидається як гончий пес на сліди Нільса, але хоч біжить, з'їжджає, піднімається втору якнайшорше може, не може зловити Нільса. «Чорт, малий — чорт» — злісно клене. — «Хоче мені втекти. Я знаю». — Тому Шель натягає ноги й летить далі за ним.

Марні зусилля! Не зловив його. — Нільс їхав по умовленому шляху, як дійсний чорт. А тим часом, як Шель в Оса все знову й знову старіється переконати старого Гунарда Бергвала, що він має і йому підписати посвідку, що Шель тут насправду був, Нільс вже знов піднімається втору на поворотній дорозі. Його очі блищать радістю і кутки уст дрижать від усміху. Добре — йому вдалося! Ха, ха!.. Він добре знав обережність старого Бергвала! Та де ж він схоче два рази підписувати! Це добре знав Нільс, тому мусів бути перший в Оса. А ще до того маленький натяк Нільса — і Шель певне стратить пів години, заки йому Гунард підпише потвердження! І Нільс сміється в душі, коли уявить собі, скільки часу стратить Шель, щоб намовити Гунарда до другого підпису. Усвідомлює собі перевагу, що її тим здобув. Тепер він веде, зовсім певно веде! Він — Стрим, ніким недоцінюваний, Нільс Стрим, буде перший, що його привітає Крешагіто, котрий? — знов усміхається. На білому снігу, з'являється йому лице дівчини. Великі сині очі сяють щастям і гордістю. — Інґа! Буде його жінкою!

Шель жене за Нільсом. «Проклятий Бергваль!» — клене лихий і тим завзятіше спирається на свої палиці, аж вигинаються. «Скільки втраченого часу! Бог знає, де вже є Нільс. Певне вже на горі! Коби бодай цей вітер так страшно не свистав! Все немов записалося проти мене!» — бурмоче Шель і рветься вперед аж пара з нього бухає. Вкінці стає на гребені (груні). На груні? Ні в самому пеклі! Бо те, що вітер тут робить зі снігом — це правдиве пекло. Шель не бачить ані на крок перед себе. Кругом тустий білий туман сніжних кришталіків, що кружляють немов у вирі. Дивиться тупо перед собою й шукає сліду Нільсових лещет. —

«Та ж тут мусять бути? Чи ж вже їх сніг завів? Ні, тут є!» — І нараз стрепенувся неспокійно. Читає з них непевність і безрадіність Нільса. Розуміє! Старий слід, що чого зробили вони при дорозі в Оса — вітер вже завів і Нільс мусів шукати шляху. «Мусів тут довго стояти» — думає Шель. — «Його слід ще зовсім свіжий: далі, за ним!» — Але вже за пів години йому зовсім ясно, що Нільс їде злим шляхом, що він заблунав. Вроджена обережність кричить до нього: Уважай, Шелю, уважай! Вернися на добрий шлях!

А Нільс стоїть тим часом на другому ґруні і вдивляється в білу пітьму. Що він загубив правильний шлях — це вже ясно. Але: чи має даліше їхати в цьому напрямі? Чи сюди також дістанеться до мети? Безупинне шукання й роздумування хвилюють. Обережність каже завернути й шукати правильного шляху. Але так тратити перевагу. Нараз здається йому, що чує в вітрі знаний свист лещет. Слухає уважно: так, це Шель вже його доганяє. А він певне не їхав би злим шляхом! — «Ах, я дурак! Стільки часу втратив!» — робить собі сам викиди. Даліше вперед! Він не сміє мене зловити! І Нільс як шалений пускається з ґруня вниз.

За маленьку хвилину Шель, їдучи по Нільсовому сліді, затримується нагло над стрімкою яругою. «Безумний, насправду безумний» — кричить він сам до себе з пересердя. — «Чейже не поїхав у ту...» — не доказав. Уста замовкли, а очі широко відчинилися. Глибокий слід лещет Нільса провадив просто в прірву. Як відчинена пащека цірилася прірва. Ноги йому задрикали і кров вдарила в голову. Очей не міг відірвати від сліду, що на її кінці десь там лежить його противник, Нільс. — «Забився, певне забився!» — Мало бракувало, а був би забився! — Мало бракувало...» — Шель відступає взад з жахом.

Нараз немов лискавка пролетіла його мізком думка: «А що, як він не живе? А що, як він потовкся і потребує помічі?»

«Нільсе», — кличе розпучливо Шель, «Нільсе, Нільсе!» Тиша. Лиш вітер свище, немов сміється.

«Нільсе» — реве зі всіх сил Шель. Мовчанка. Треба рішиться: або домів, або за ним. Інакше тут замерзне сам.

«Що робиш, Шелю?» — речочеся вітер. «Що робиш? Там чекає красна Інґа, чи схочеш програти заклад?»

«Піду за ним! Чуєш? Піду за ним! За Нільсом, моїм противником! Але не залишу людини в біді! Хоч би я мав через те й заклад програти!» — і Шель широким луком з'їжджає по стрімкій стіні провалля.

Гьялмар Спарбо на хвилину вмовк. «Того дня Інґа не дочекалася переможця. Ані наступного дня, ніколи. Я знайшов їх на другий день на-пів замерзлих 15 км. від Чортового Провалля. Аж там доніс Нільса Шель. Ще дихали. Шеля вдалося врятувати без більших наслідків, але Нільс стратив одну ногу. А мови? Мови йому вже ніхто не міг повернути». — Скінчив. — Хвилину сиділи ми обидва мовчки. А опісля швидко, ніж я міг йому поставити питання, він закрив мені уста. — Дорогого від озера йшли два дідуся. Тільки так що нога ногу мене — провадив Шель Гансен Нільса Стрима на кождоденну прогулянку.

«Кілько років тому це було, Гьялмаре? — спитав я шепотом.

«П'ятдесят, — думаю, що п'ятдесят».

Переклад Приблуда.

Остання проба

Місяць заливав срібними струмами світла самотню галюву. Було тихо; навіть вітер не шелестів коронами дерев.

Враз вибігло на галюву з ліса стадо вовків. Вибігали один за одним, безшелесно; лиш іноді сапнули чиїсь здорові груди. На переді біг Бистроніг, без сліду втоми; за ним Ватаг стада, далі його невідступні друзі, дорадники й помічники: непомітний мовчазний Сіроман і дебелий Неситий, якого мабуть, драгувала мовчанка товариства. Задню сторожу tworили: Гострозір, рижий — схожий на родича вовків — Лисик і нетерплячий Чуйко, що навіть в часі бігу, здавалося, ловив кожний шелест, стараючися відчувати небезпеку.

Стадо Вовків вибігло на галюву святкувати свою перемогу: вони тричі оббігли великий круг, не зменшуючи ні на мить шкортости, і спинились на знак без руху, мов вилиті зі срібла, — на самій середині.

На другий знак Ватага вбив Чуйко в м'яку землю тесаний ціпок з гуртковим тотемом, а Бистроніг знам'я гуртка. Тотемом був череп серпока, спольованого торік стадом, і він мав приносити Вовкам щастя в їхніх ловах і мандрівках. На знамені виднів сілуєт вовчої голови побіч гурткового числа.

Радість вовчого стада була велика: саме дізнались Вовки, що їхній гурток добув перше місце в гурткових змаганнях 7-ого юначого куреня ім. полк. Кричевського. Завтра на свято-юрівській ватрі це буде урочисто проголошене Кошеві й Вовки мають поруч з Орлами, Рісями, Калинами й Ластівками отримати нагороду.

Скільки завзяття й праці коштувало, щоб перемогти старших віком — Беркутів, проворних Лисів, чи багатших на пластовий досвід, бо скорше зорганізованих, ровесників з гуртка Вовків. З іншими пішло легше й про них не варт було згадувати. Але вчисленних трьох гуртків вистачало, щоб змаг був завзятий і до останнього дня не перерішений. Проте юнаки не виявили голосно своєї радості: вони шанували закон лісу й не хотіли порушити тишини.

Тому слова їхньої наради були стиснені й тільки члени стада, привчені до своїх нічних виправ, розуміли їх без зайвої напруги.

А радість було над чим: На Вовків, як найкращий гурток куреня впав обов'язок вирішно причинитись, щоб курінь полк. Кричевського здобув сьогорічне місцецтво. І вони знали всі, що найближчі два місяці, які ще залишились до Великої Ватри загальної Стрічі, будуть сповнені твердих змагань і юначьких мрій. Вони знали, що переможуть, бо ж змагання було їм кінечне, як сонце, вода гірських потоків, — насичене живицею повітря чатинних лісів. Для них змагання було радістю й обов'язком, бо вони знали, що здобутий гарт принесуть вони в жертві Справі, за яку вмирали їхні батьки і які в жертві приносили життя їхні брати. — Вони гордували кволими ровесниками, яких сонце заставляло в постелі і які боялись нічного холоду чи роси. Ці їхні ровесники не вміли хотіти й ніщо їм не вдавалось.

Хотіти ж вміли всі Вовки, а найбільше хотіти вмів Ватаг. Тому росли вони

всі кремезні й життєрадісні, засмалені на вітрі, спалені фонцем, гартовані морозом. І дивились на Ватага як на зразок: він поривав їх своєю вірою тоді, як вони вже сумнівалися.

То ж торік, під час дружинового маршу, взяв він від Лисика наплечник, як цей охляв і не мав сили дотримати друзям кроку. Вовки здобули тоді перше місце в коші. Ватаг, переступивши мету зомлів, але Вовки знали, що першество завдячували йому. Навіть тілесно з усіх найдужчий Неситий не мав досить сили волі, щоб Лисикові допомогти. Допоміг Ватаг.

Ватаг помагав в науці Гострозорові й Чуйкові, коли грозила їм догана й відпустка: без обидвох друзів гурток не був би добув першества. На численних прогулянках, в лісі й у полі, дбав Ватаг, щоб Вовки набирались мудрости й справедливости, так дуже потрібної їм, в час, як досвідне око невидного скавтамстра стежило за ними, чи відповідають вони вимогам проб. Ватаг вдумав заробіток: Вовки пиляли й кололи дерево для сусіднього табору, в якому були найбільша приміщення старші віком і немічні люде. За зароблені гроші придбали Вовки виряд, якого не мав ні один гурток в цілій області.

Ватаг і тепер подавав пляни, як розгортати працю, щоб курінь полк. Кричевського був найкращим.

3 пластового гумору

Гуртковий на візку: «Що? Ви не спідали? — Скоріше ліюхи!»

«Солодка нагорода - принука спортова»

Коли скінчилася рада, зникли Вовки в заздалегідь приготованих хижках. Спали чуйно, мов їхні лісові побратими, від яких взяли для себе ймення й засвоїли собі не один добрий звичай.

Перший збудився Чуйко і пильно вслухувався в тишину лісу. Здавалось йому, чи справді збудив його тріск ламаного хворосту. Із світла виміркував, що час ще будити друзів, і хотів для певности глянути на годинник, коли неждано серед хижки ставив скавтамстер Корчак, підповзши вперед під табір молодих друзів. Скавтамстер, що був тепер зв'язковим куреня, любив Вовків і Вовки любили скавтамстра. Їхня дружба тягнулась від часу, як Корчак був впорядником Вовків по заснуванні гуртка. І він опікувався Вовками навіть тоді, як вони усамостійнилися і почали самі пластовати, без впорядника. Корчак ставив Вовкам завдання найтяжчі завдання й ніколи не давав по собі пізнати, що радіє, як Вовки зв'язувались з ним. Але Вовки знали, що вправне око скавтамстра бачить їхні досягнення й соромилися, коли їм іноді похвхнулася в дечому нога.

Сьогодні ж Корчак хотів радуватись зі своїми вихованцями. Він слідкував пильно, як хлопці зривались на свисток, як напружували м'язи під час руханки, як бігли до купелі до потічка.

По сніданні Корчак роздав хлопцям карточки, на яких було шість колісчат, симетрично розміщених в трикутнику.

— «Вовки, — сказав він, — тепер хочу ще раз переконавшись, чи належить Вам перше місце.»

Вовки насторожились і дивились пильно на карточки. Вони знали, що будуть мусіти розв'язати якесь питання, але не знали ще, яке. Вони порівнювали колісцята, придивлялись, яким олівцем були рисовані, оцінювали величину, міряли віддалі колісчат від берегів карточки й віддалі між поодинокими колісцятами, шукали плямок чи знаків на папері. Так, як це робили вже стільки разів у подібній ситуації. Корчак вдоволено всміхався й спокійно вияснював:

«Міряйте, міряйте віддалі! Запам'ятайте положення! А опісля замкніть очі, візьміть зі замкненими очима олівець і позначте середину в кожному колісцятку. Не забудьте: колісцяток є шість! Як будете розв'язувати, мені байдуже! Тільки очі мають бути заплющені. Цікавий я, скільки Вас добре зробить?! Цікавий я, хто найкращий між Вами?! Зрозуміли?»

— «Так! Пане скавтамстре!»

— «Тож готовтесь! Вже!»

Корчак здалеку слідкував за грою облич. Тим часом Ватаг свою думу думав. Він боявся, чи Вовки вив'яжуться із завдання, й не знав, чи він не посоромиться перед друзями.

Ледь — ледь розжмурих очі і побачив обриси колісцяток. Примкнув знову й зачав вимірювати віддалі, як їх запам'ятав з попереднього оглядання. Нарисовав першу «середину» й не втерпів, глянув з-за прижмурених вій: крапка лежала далеко не то від середини, але й від колісцятка й лють безсилля опанувала Ватага. Невже ж він мав би бути найгіршим?!

І зразу ж думка: Хто помітить шпарку між розтуленими повіками? Не додумуючи до кінця, він далі, для неспзнаки, відмірював віддалі й поволі ставив, крапки, дивлячись з-по-

за зле заплончених повік на свою працю. Нароком не рисував крапок в самій середині, щоб не зрадитися, але всіх п'ять крапок (крім першої) стояло внутрі колісця, більшість ось-ось при осередку кола.

Рисуючи й міряючи, Ватаг заспокоювався й був певний, що не буде найгіршим; сподівався, що навпаки, лиш непокоїла його перша крапка, яка, як на глум, стояла далеко від місця призначення.

Корчак дозволив розплончити очі й глянути на карточки. Глибоке розчарування відбилось на ликах всіх. Лиш Ватаг був спокійний, — бодай хотів таким бути; все ж розчарування в нього не було.

Корчак підходив по черзі до хлопців, відбирав карточки, дивився на них, опісля поглядав на того, від кого відбирав карточку, і завжди всміхався до зажуреного хлопця — так, наче казав: — «Я так і знав!»

До Ватага підійшов Корчак накінці; — глянув на картку й усміх зник з його обличчя. Опісля довго дивився Корчак у вічі Ватагові й Ватагові здавалося, що скавтмастер читає йому в думках. Він хотів вже признатися, але сором перед друзями здержав його... А втім! Чи ж хтось може знати, чи хтось може догадатися. Адже ж шпарини між повіками ніхто побачити не в силі. Ні, він не скаже нікому! Ні тепер! Ні доки житиме! І!... ніколи більше не зробить чогось подібного! Це чув Ватаг у цій хвилині цілим своїм еством. Він ще старався не почервоніти, — ще хотів щось сказати, як він міряв віддал, щоб правильно поставити крапки, але почув голос скавтмастра:

— «Вовки! Ви не обманули мого довір'я! Ви справді гідні ймення першого гуртка! Бо знайте: крапок з заплонченими очима вставити в середину колісця неможливо. Хто вставляв їх правильно чи менш більш правильно, той зловив наказ, той обманув довір'я й старався мене перехитрити. Ви цього не бачили й тому гідні Ви справжньої похвали, бо понад особисту й гурткову амбіцію ставили Ви тільки честь...»

Скавтмастер говорив щось даліше, але Ватаг цього не чув. Він чув тільки, як кров йому заливала його обличчя, і знав, що скавтмастер, їх улюблений виховник, говорить тепер про нього, про Ватага, завдяки якому Вовки здобули мистецтво, а який їх так ганебно зрадив.

І не ждучи, як скавтмастер скінчить, Ватаг встав і твердо сказав:

— «Я не провідник більше Вовків і я жду покарання.»

... Цього дня на ватрі нагороду для Вовків відбирав Сіроман. Ватаг стояв, як карний член в ряді. Він почував, що треба буде місяців, а може й років, щоб здобути знову втрачене довір'я друзів. А Вовки мали жаль до нього за те, що в них захиталось на мить довір'я до людини, яка була їм зразком.

Тільки скавтмастер Корчак знав, що Ватаг ніколи більше не зловжис довір'ям, ані він, ані ніхто з його шости друзів. І він зумів піддержати постанову Вовків: хоч як дуже всі дивувались, чому Ватаг, що допровадив Вовків до мистецтва, перестав бути гуртковим, проте ніхто не дізнався причини. Ні в день святого Юрія, ні ніколи пізніше.

В. Я.

3 життя скавтів

Англія. — Тут відбулася конференція в Гілвел Парк шефів Е. М. Г. Бельгії, Франції, Англії, Голландії і Швейцарії в справі вироблення програми і тор для пластуни-інвалідів.

Ірак. — Король Фейсаль II, 11-літній хлопець, під час своїх студій в Англії, був звичайним пластуном в таборі і жив дуже дружно з товаришами.

Інтернаціональне Бюро. — Чотири нових пластових організацій прийнято до Світового Союзу пластуни: 1. Пласт Філіппін, 2. Пласт Італії «Федераціоне Есплораторі Італіяні», — 3. «Вой Скоутс оф Канада», і 4. Австрійських пластуни: «Естеррайхшер Пфадфіндербунд».

Єгипет. — В Єгипті є 2000 вірмен-пластуни, які належать до пластової організації Єгипту.

Полуднева Африка. — Союз пластуни Полудневої Африки переслав до Міжнародного Бюро 100 фунтів стерлінгів для пластуни Європи, що постраждали у війні.

Філіппіни. — На 3. III. 1947 р. мали 24.000 пластуни.

Гаїті. — Існує три пластові організації: 1. скавти Гаїті, 2. водні скавти і 3. скавти католицькі. Всі три організації об'єднані в Союз пластуни Гаїті.

Женева. — Від 9-19. квітня 1947 р. відбулася велика пластова вистава в «Гранд Пассаж».

Голландія. — Скоро в Амстердамі буде створена Літунська Група Пластуни.

Франція. — Від 26-31. XII. м. р. відбувся великий табір для гурткових пластових провідників Франції. Вмер шеф французьких пластуни Андре Лефевр, який був провідником молоді від 1920 року.

Греція. — Поволі налагоджується пластова організація, яка сильно підупала за час німецької окупації й партизанської війни.

Нова Зеландія. — Пластуни вивчають сільсько-господарські вмінності, — щоб бути інструкторами селян.

Китай. — Не дивлячись на затижну домашню війну Китай висилає делегацію на Джемборі, під проводом Е Ву Тсанг.

Леонід Бачинський.

Кіт, миш і пляшка

(З китайських рисунків: Кіт радить миші пити горілку, щоб могли її швидше зловити).

Із світу котів

В старинному Єгипті коти тішилися великою пошаною. Вживано їх до полювання і були вони добрими наглядачами збіжжя перед птахами; роблено з ними також спеціальну дресуру у воді і використовувано їх до ловлення водних птиць.

Коли перський король вдерся до Єгипту, наказав своїм войкам нести перед собою на руках котів. Бачучи це єгиптяни не поважилися битися з персами, щоб не скривдити котів і тим самим не боронилися перед своїми противниками.

В середньовіччі коти були нерозлучними товаришами чарівниць і ворожбитів. В де-яких відсталих європейських краях ще й досі живе повір'я, що чорні коти криють в собі нечисту силу. Забобонні люди вірять, що злий дух особливо втілюється в чорного kota тоді, коли хоче мучити свою жертву, — проте від цього лиха можна вилікуватися, коли з жили хворої «жертви» витягнути три каплі крові, а потім капнути на хвіст котові. Колись вірили, а частинно ще й тепер вірять, що коти передсказують погоду. Наприклад, коли кіт миється це значить, що буде дощ.

Історія котів в Китаї сягає п'ятого століття по Христі. В 10. ст. перевезено їх звідти до Японії, де були вони настільки упривілейовані, що тільки царська родина могла собі дозволити їх тримати. Коли хтось ставав винником їх смерті, був з цілою родиною проклятий, а потім в'язаний і киданий на поталу швидко розлученим котам. В Китаї вживано котів до охорони шовкових гусениць перед мишами. Китайці вірили, що малюнок або статуя kota може налякати мишу.

Переклав Ф. Одрач.

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

КРАСВИЙ ПЛАСТОВИЙ З'ЇЗД АНГЛІЙСЬКОЇ СМУГИ

2. червня 1947 р. в Гайденаві, осідку Красвої Пластової Старшини, відбувся З'їзд. Прибули делегати з 11 пластових осередків смуги.

З американської смуги приїхав сквм. Самотулка, представник Головної Пластової Старшини. З'їзд відбувся в діловому настрою. Полагоджено цілий ряд справ, головню дальшої роботи і виховання молоді.

По З'їзді відбулася святчна ватра, яка тривала до 3-тої години ночі.

КРАСВІ ПЛАСТОВІ ЗМАГАННЯ ГУРТКІВ АНГЛ. СМУГИ

В днях 1. і 2. червня в Гайденаві з'їхалася пластова молодь англійської смуги і прийняла участь в пластових і легкоатлетичних змаганнях.

Приймали участь 32 гуртки, крім гостей — литовських пластунів.

Змагання були: біг з перешкодами через паркан, лизання ливною, над ровом широким 70 м., скок з тори (8 м.), вилазання на стовп гладко оструганий, їзда роверами, штафета, плавання 60 м. в басейні, відбиванка і т. д.

Побідником вийшов гурток «Тур» — 81-ого курія юнаків в Гайденаві і гурток «Зозуля» 82-ого курія юначок в Гайденаві. Гості зайняли третє місце.

Змагання були дуже тяжкі, особливо при невиносимій спеці (50 ст. Ц. на сонці). Побідні гуртки дістали прапорці Красвої Пластової Старшини на 1947. р. П. О.

ПОЧАТОК ПЛАСТОВОГО СЕЗОНУ В НОЙМАРКТІ

Традицією Ноймаркту (Опф.) стали пластові табори, курси і стрічі, яких відбувається тут по декілька щорічно. Завдячувати це треба як положенню Ноймаркту, доступного легко залізницею з усіх сторін Баварії, гарній площі в лісі біля табору «Нова Говерля» і прихильному ставленню таборової Управи, яка де лише можливо іде всім пластовим починам на зустріч.

Цьогорічний пластовий сезон розпочався триденним вишкільним юнацьким табором від дня 15.—18. квітня.

ЛИСТУЙТЕСЯ З УКРАЇНСЬКИМИ ЮНАКАМИ В КАНАДІ!

94-тий відділ СУМК імени гетьмана Павла Полуботка в Монтреалі при Українській Православній Церкві Святої Софії, передаючи в своєму листі привітання для Союзу Українських Пластунів Емігрантів, висловив бажання — зв'язати в ближчий зв'язок з українською пластовою молоддю. Сподіваємося, що наші юнацькі гуртки й куріні відгукнуться радо на заклик і пічнуть листування із нашими канадійськими братами. Адреса провідника згаданого відділу — Маріяна Лаха, провідниці Марусі Тринів і секретарки — Анни Гриців така:

200 Prince Arthur E.

Canada
Montreal, Que

Брало в тому таборі участь 54 юнаків із усіх коштів регенсбурзької пластової області.

В програму табору, якого завданням було дати учасникам практичний вишкіл для пластових проб і бути першим звеном у масовій підготовці до краєвого і міжнародного джемборі, входила піонірка, таборництво, сигналізація, легка атлетика, слідження, вузли, рятівництво й інші пластові вмлості.

Дня 16. квітня улаштовано прилюдну ватру для мешканців табору «Нова Говерля». Дня 17. квітня о год. 17-й відбулося святочне закриття табору, получене із проголошенням вислідів легкоатлетичних змагань між гуртками, що брали участь у таборі.

Цей табор, що залишив у всіх учасників гарні спогади і дав їм чимало пластового знання, започаткував цілу серію таборів передбачених у Ноймаркті у цьому літньому сезоні.

СВЯТО ЮРІЯ В НОЙМАРКТІ

Свято патрона Пласту — відсвяткував пластовий кіш у Ноймаркті Службою Божою, а опісля ватрою, що відбулася на «пластовій площі» біля табору «Нова Говерля».

В програму ватри увійшли крім доповіді про св. Юрія-опікуна лицарства і пласту, пісні, деклямації, монологи і скечі — укладу самих пластунів. У ватрі взяло масово, участь непластове населення табору «Нова Говерля».

Вже появились в продажі ПЛАСТОВІ ПОШТОВІ ЛИСТІВКИ (Серія — 10 штук)

Ціна 2.— НМ за серію
Замовляти в Кооперативі «ПЛАСТ»

Пісня лісових мавок

(На мелодію: «Наша чета, чета крилатих, слова Лесі Хр.)

Холодою.

З зелених гір, з долин широких
Ми з України лісові мавки,
Шуміли сосни нам високі
І колисали буйні потічки.

Крізь доли і крізь верхи
Луна наш бадьорий спів
Ми сестри, ми лісові мавки
Із карпатських лісів.

Пестили нас вкраїнські зорі,
І нам сяло сонце золоте,
З вітрами грались ми в просторі
І в нас життя кипіло молоде.

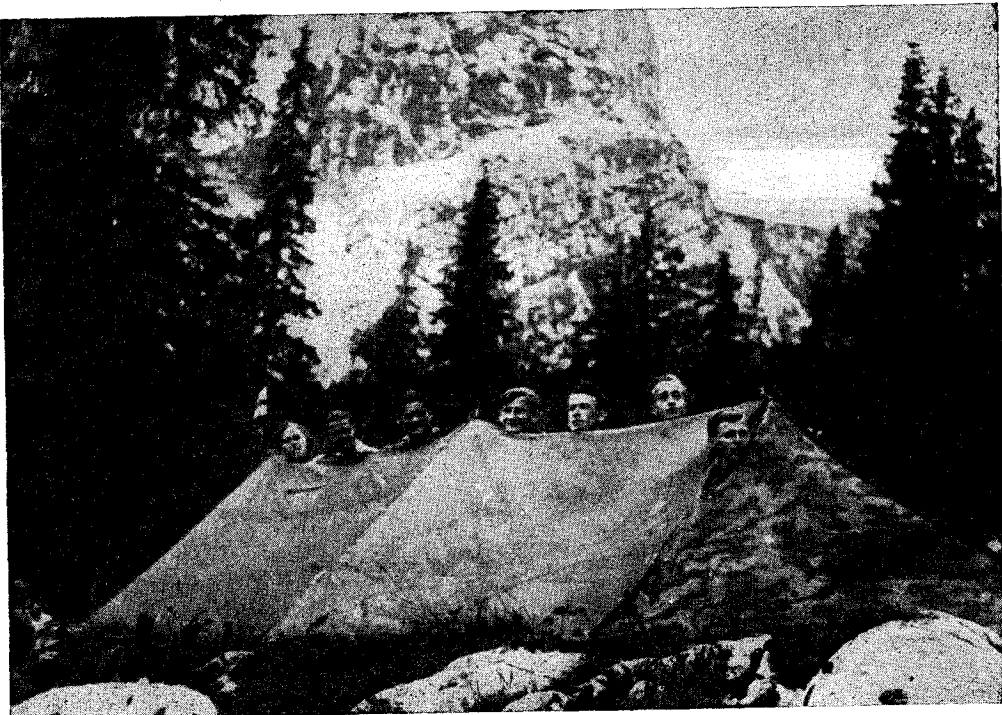
Крізь доли...

Крізь чужину сумну, далеку,
Несемо в серці вітер з полонин,
І світло зір, і шум потоку
І велич гір і ширину низин.

Крізь доли...

Бо прийде час, прийде година,
Знов зашумлять нам рідні ліси,
Пригорне рідна полонина,
Огріє сонце волі і краси!

Крізь доли....

«Бурлаки» в шатрі

фото Л. Добрянського

3 життя мурашок

Сила різних тварин знаходить собі захист у мурашниках. Жуки, павуки, ногоастки, цвіркуни, терміти (половці) і навіть таргани!

Мурашки інших видів також живуть у мурашнику як хатні гості справжніх хазяїв-мурашок. Наприклад, у кожному гнізді мурашки звичайної можна знайти маленьких жовтих мурашок, що існують коштам своїх працюватіших живителів.

Мешкають у мурашниках деякі види жуків. Вони виділюють рідину, що легко випаровується і має запах приємний мурашкам. Часом ці жуки намагаються втекти, але тоді мурашки наздоганяють їх і тягнуть назад до мурашника.

Інших, вкритих золотавими волосками, червонуватілих жуків мурашки носять на своїй спині і рідко дозволяють їм сходити на землю.

Гусениці деяких метеликів живуть за молодого віку також у товаристві мурашок. Мурашки висліджують зеленявих, білуватих або рожевих личинок певного виду ясноблакитних метеликів, гладять їх своїми вусиками і злизують солодку рідину, що виділюють ці гусениці.

Так само ставляться мурашки дбайливо до комах званих попільцями (мшицями). Мурашки, гладячи попільцю своїми вусиками, чекають поки, вона виділить краплю рідини, яку вони злизують. Отже, мурашки «доють» попільця і навіть будують для них особ-

ливі приміщення «стійла», де ці комахи перебувають під захистом своїх живителів.

* * *

Кметливість пані Гунард Тарнвіст оф Понтіак (Мічиган, Сполучені Штати Америки) врятувала її мешкання від нападу чорних мурашок. Мільйонів мурашок. Вони посувались, наче вояки, колоною 6 футів завширшки і 20 футів завдовжки.

Пані Тарнвіст саме працювала у своїй кухні, коли вона випадково глянула на вхідні двері. Вона була приголомшена. З криком подиву вона схопила віника і почала атакувати лаву мурашок, що встигли були вже проникнути до будинку. Але це не допомогло й дуже швидко держак віника був густо вкритий мурашками. Вона заходилася порскати на них отруйну арсенову рідину (що її вживають для опорскування рослин), але мурашки не зупинялись і лізли далі. Раптом вона згадала про вогонь і метнулася до льоху, звідки повернулася із палаючим смолоскипом, що вона його скерувала на ворога. За півтора години щойно пані Тарнвіст очистила свою хату від армій мурашок. За приблизним підрахунком кількість знищених мурашок дорівнювала числу сорок тисяч.

ЮВІЛЕЙНІ ДОБРОДІЙНІ МАРКИ

Український Допомоговий Комітет у Брюсселі (Бельгія) видав минулого року серію ювілейних добродійних марок, з портретами українських діячів. Серія вийшла окремими марками й теж об'єднана в т. зв., бльоку, що його фото подаємо нижче. Бльоки були нумеровані й появилися 50-тисячним накладом.

Таких добродійних марок, не можна вважати справжніми поштовими марками, тільки приватним виданням. Але ж тому, що українці не мають сьогодні своєї держави, багато українських філіателістів збирає такі приватні (здебільша добродійні) марки й поповнює ними свої збірки українських марок.

Збирання поштових марок, або чужим словом коротко філіателія, дуже поширене сьогодні в цілому світі. Цікавляться поштовими марками і збирають їх королі, президенти держав, як з другого боку теж студенти, а то й учні народних шкіл. В Німеччині, наприклад, збирає поштові марки майже кожна що десята людина. Виданих до-тепер поштових марок вже багато-багато тисяч, і зібрати їх усіх сьогодні годі, бо деякі з них вже дуже рідкі і коштують тисячі доларів. Тому збирачі «спеціалізуються» — тобто збирають марки якоїсь однієї групи держав, або й однієї держави, чи вкінці марки певної країни, чи однієї доби, то доповнюватиме безупину свою збірку, радіючи із придбання марки, яка йому ще бракує, і збільшуватиме тим водночас вартість своєї збірки. Молодим збирачам тут одна із найперших порад: ніколи не брати марок пальцями, тільки спеціальними щипчиками (пінцеткою, що її можна набути сьогодні майже в кожній крамниці з пошт. марками).

Гарна збірка марок це мрія й гордість кожного збирача. Коли хтось почав збирати (напр. марки якоїсь однієї країни, чи однієї доби), то доповнюватиме безупину свою збірку, радіючи із придбання марки, яка йому ще бракує, і збільшуватиме тим водночас вартість своєї збірки. Молодим збирачам тут одна із найперших порад: ніколи не брати марок пальцями, тільки спеціальними щипчиками (пінцеткою, що її можна набути сьогодні майже в кожній крамниці з пошт. марками).

В нашому кутику ми подаватимемо для читачів «На сліді» короткі довідки з історії філіателії, з філіателістичної практики і теж — по змозі ілюстровані — повідомлення про нові цікаві видання поштових марок.

Спиридон Черкасенко

В Карпатах

Шумить в журбі зелений бір,
мовчать похмурі з туги гори,
і Черемош гіркий докір
в небесні кидає простори.

В снігах байдужі гір шпилі
біліють, мов диғанські шатра,
пускає дим свій по землі
в розпучі кинутая ватра.

З негавним ревищем маржин
замовкли й клекоти орлячі,
а шати пишних полонин,
серпанком смерти криють мрячі.

Затихло все. У пустках хат
блукає лихо, біль і зойки,
і на танок веселих свят
не кличе легінь більш дівойки...

Орел злетів: на чужину
несе свої, ще свіжі, рани,
плікає зненависть страшну,
гартує силу рвать кайдани.

І дужим льотом він до гір
злетить в залишені простори, —
загомонить зелений бір
і заспівають рідні гори.

1919.

Із збірки «Україна». На чужині,
1946., стор. 12

МАРКИ ЗПРИВОДУ ВІДВІДИН БРИТАНСЬКОЇ КОРОЛІВСЬКОЇ РОДИНИ В ПІВДЕННІЙ АФРИЦІ

Британська пошта видала серію поштових марок зприводу відвідин англійської королівської родини в Південній Африці. На одній із виданих марок (фіолетна) є портрети короля й королеви, на другій (синьої барви) портрети принцес. На третьому значку із згаданої серії (червоному) вміщений портрет англійського короля в уніформі офіцера фльоти. Нижче подаємо дві перших марки.

Здоров'я й гарт

ПОВЕДІНКА У СПОРТОВІЙ ДРУЖИНІ

Коли ти, будучи пластуном, хочеш заснувати спортову дружину «Орлів» чи «Бузьків», мусиш відзначитися наскрізь чистим характером. Ти не смієш знизити себе до нечесної і неспортової поведінки. Ти мусиш бачити гру не як вислід змагань, але як нагоду приготувити себе до більшої гри — життєвої.

Ти мусиш бути в такому духовому наставленні, в якому Ти є готов до великих жертв, в якому Ти є готов перемогати так, як перемагає спортсмен.

Фізична вправність є очевидно важним чинником. Тут треба придержуватися законів заправи. Тобі не вільно нічого такого робити, що у висліді послабило б Твоє тіло, або Твого духа.

Важливішою однак є моральна сторінка — поведінка в дружині. Ніякий тренер не схоче прийняти в дружину як товарища для своїх зібраних гравців такого, що не був би гідним товаришем для них. Ніякий мужчина, що є розсіяний, не може брати участі в змаганнях. Він є типом, якому звичайно бракує відваги й рішучості в критичних моментах. Такий гравець не вміє спокійно прийняти покарання і вернутися знову з усмішкою на грище.

Візьмим пластовий закон і гляньмо, як його можна застосувати у спорті.

Пластун є словний (гідний довір'я, певний):

Кожний пластун-спортсмен мусить трати в гармонії і дружбі з усіма співтоваришами своєї дружини. Він мусить уміти зрестися нагоди показати своє велике й блискуче індивідуальне вміння, значить грати так, щоб його дружина могла діяти як цілість, — як дружина, а не як збір індивідуальних гравців.

Пластун є совісний:

Його совісність і жертвенність мусить стати полум'ям, що запалює його мозок, вказує йому шлях здобувати, або жертвувати, і спрямовує його все далі і далі. Це передмур'я проти життєвих спокус.

Пластун є ощадний:

Щади свою силу! Уникай безцільного бігання довкруги. Не перетомлюй себе, коли це не приносить ніякої користі. Затримай свою енергію, так як Ти щадиш різні життєві добра.

Пластун є чемний:

Ти бачив копуна, що помагає підняти гравців супротивної дружини, що перевернувся і лежить у його стіп! Ти бачив людину, що обороняє переможеного противника перед кривдою, чи зневагою. Юнак, що в школі чи дома вчиться бути чемним, покінчить студії зі звичкою бути чемним. Він буде готов пробачати.

Пластун є братерський і приятельський:

Пластун-спортсмен в змаганнях з дружиною мусить забути про себе, помагаючи своїм співтоваришам, щоб дії дружини проходили гармонійно як вислід зусилля цілої дружини. Це є співпраця — бо тільки співпраця творить дружину й у висліді перемогу. Дружина, що складається з членів приязно до

себе наставлених, стається одноцілою, зжитою далеко швидше, чим дружина зложена з людей з протилежними всіма цілями.

Пластун є дисциплінований:

Слухняність наказам є підставою виграння змагань. У змаганнях мусить

бути одна провідна голова. Там мусить бути хтось, що видає накази, інакше дружина станеться збираною.

Пластун є дбалий про здоров'я:

Тільки чистий є здоровим. Будь чистим завжди й усюди — фізично, морально, духово! Тілесне ліниство і моральна байдужість це програва випи-сана великими буквами.

Пластун є завжди доброї гадки:

Будь погідний в обличчі програної. Навчися так само прийняти програву, як приймаєш погідно, зрівноважено Твою витрану. Коли навчишся бути зрівноваженим і погідним в обличчі програної, тоді скоро навчишся сходити з грища тільки переможцем — тоді ніколи не програєш.

Тому пам'ятай, коли хочеш допомогти створити гарну спортову дружину — будь добрим пластуном. Держись у вправності фізично й духово чуйним і морально сильним.

Р. Р.

РОЗВАГА

Технічний жарт

Кілька інженерів що були на контрольний поїздці, мали зі собою в особливому куфрі гіроскоп, — приладдя, що його вживають великі бомбардувальники — як самочинного пілота. Вони пустили його в рух та закликали портієра, щоб відніс куфер. Він підняв його і пішов просто до дверей, бо в тому напрямі був наставлений гіроскоп. Але зійти на долину до галі — гіроскоп вже не пускав. Тричі пробував завзятий портієр, розганяючись, знести дивний — «зачарований» куфер, а врешті кинув його і люто вилаявся: «Хтось з нас забагато випив, панове!» та зник.

Оголошення

Замовляти й передплачувати

«На Сліді»

можна в кооп. «Пласт», Байройт, Лео-польд-Касерне. — Ціна числа 2.- НМ.

Всі письма між пластовими осередками, як теж і листування між пластунами **офранковуйте**

пластовими марками «Джемборі 1947.»

Ціна: червоних: 0.25 НМ, брунатних: — 0.50 НМ, голубих — по 1 НМ.

(Брунатних і голубих квитків можна вживати як квитків вступу на пластові свята, імпрези тощо).

Кооператива «ПЛАСТ»

Байройт, Леопольд Касерне, ДП Кемп доставляє весь потрібний для пластування виряд, пластову літературу, а теж шкільне та канцелярйне приладдя

Щоб виготовити пластові відзнаки — для учасників, розвідників та скобів, закупить Кооператива «Пласт», Байройт, Леопольд-Касерне, ДП Кемп, відпадки матерії (сукна) краски кга-кі. Кооператива «Пласт» потребує теж синьої матерії (сукна) на виготовлення загальних пластових відзнак на рукави. Котрий із пластових осередків міг би допомогти в добу-ті такого матеріалу?

Кооператива «ПЛАСТ» має на складі такі пластові видання:

«Молоде Життя» Ч. 1. — 2.50 НМ.
Ч. 2. — 3.- НМ. Ч. 3. — 3.- НМ. —
Ч. 4. — 2.50 НМ.

«Пластун» Ч. 2, 3, — 2.50 НМ. —
Ч. 3. — 1.50 НМ.

«Новак» — Ч. 1, 2, 3, 4, — 1.50 НМ.

«Юні Друзі» Ч. 1. — 1.50 НМ.

«Сеніорська Ватра» — 2.- НМ.

Картки «Джемборі» в трьох красках в ціні 0.50 НМ.

Основи Скавт. Методи 2.-

Д-р Шлемкевич: Прогулька до великої столиці 3.50

Записки Укр. Пластуна:

Ч. 2. Інж. Е. Г. Антонов: Програма пластового виховання 1.-

Ч. 5. Д-р Самотулка: Шлях пласт. новака 1.-

Ч. 6. Д-р Самотулка: Іспит на ступінь джури

Ч. 8. Матеріяли до 1 пласт. проби 2.-

Ч. 9. Впоряд 1.-

Ч. 10. Д-р Самотулка: Шлях пла-стового новака 1.-

Ч. 11. Д-р Самотулка: Шлях укр. но-вака 1.-

Замовлення полагодує кооператива негайно. Всі видання висилає тільки за післяплатою. При збірних замовленнях — рабат на пластовий заробіток.